București

Sfarmă-piatră

Director: Al. Gregorian Redacția și Administrația: Str. Domnița Anastasia, 16. — S. I Telefon 3.76.05

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIU

ELOGIUL NAIVITĂȚII

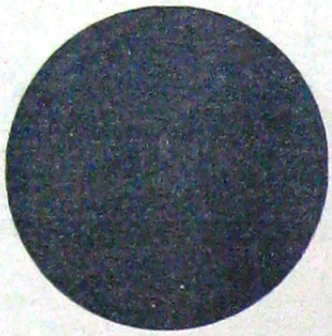

N'am judecat motivele pentru care d. Nicolae Titulescu nu mai e conducătorul politicei externe a României. Și nici nu le judecăm, pentrucă nu le cunoaștem. Ne-am exprimat numai profundul regret al faptului împlinit, care însemna și va continua să însemne o imensă pagubă pentru interesele internaționale ale țării noastre. In sentimentul acesta, rostit răspicat și fără reticențe, după felul nostru de a vorbi și de a gândi, n'am fost izolați. Tot ce este conștiință românească îngrijorată s'a mișcat la fel cu noi.

Aici nu era vorba de un om de partid opus altor partide, ci de un om izolat mai presus de clubările politice, dăruit de două decenii incoace exclusiv intereselor din afară ale României. Restricțiunile de partid aici puteau să nu-și exercite acțiunea de schilodire a judecății asupra unei personalități de o valoare atât de reprezentativ românească.

Sentimentul țării nici el n'a rămas izolat. „Prăbușirea" d-lui Nicolae Titulescu a stârnit un ecou nemăsurat în toate țările Europei. După cum ne sânt prietene, dușmane sau indiferente, părerile lor s'au rostit din plin. Păreri de rău și nedumeriri deoparte; jubilări și satisfacții diabolice de altă parte. Ungaria indeosebi nu și-a putut stăpâni un țipăt turanic de bucurie că „dușmanul ei cel mai mare", a fost trântit la pământ. Semnificative între toate au fost părerile presei germane: unele având nota ascuțită a unor critici necruțătoare, altele elogii maxime pentru personalitatea fostului ministru român, care „înseamnă o pierdere nu numai pentru politica României, dar și pentru politica Europei în general". (Sântem siguri că ziarele berlineze, care se exprimau în mod elogios, erau mult mai bine informate asupra planului de activitate al d-lui Titulescu, suspendat azi în văzduh).

Dar din părerile amestecate, ce-au izbucnit atunci în largul Europei, noi românii am putut înțelege un lucru în plus. Și anume că: admiratori sau adversari, nimeni n'a tăgăduit valoarea excepțională a acestui om, dar toți i-au recunoscut rolul covârșitor, pe care l-a jucat în domeniul internațional, pareiat de nevăzutele sârme ghimpate ale diplomației. Însăși satisfacția diabolică a adversarilor nu era, în fond, decât un elogiu întors pe dos. In țară, noi nu cunoaștem încă decât în infimă parte vasta muncă internațională a d-lui Titulescu și n'avem nici pe departe măsura în care strălucita lui inteligență s'a amestecat, determinantă, în mai toate acele politici europene. S'a spus despre el că e un reclamagiu fiindcă se lasă fotografiat cu gazetărașii ultimelor fițuici din țară sau ai marilor fițuici din străinătate. Dincolo de aceste fleacuri însă, omul acesta n'a divulgat nimănui nimic din marele său aport în politica europeană. E probabil o chestiune de memorii personale și de un moment, care n'a sosit, al publicității lor.

Afectat însă peste măsură a fost cel lovit. Să ne ierte d. Nicolae Titulescu, dar cu acest prilej s'a arătat o fire slabă. Sensibilitatea sa, ascuțită la extrem de suferințele unui organism fizic în permanență bolnăvicios, n'a putut rezista. Ea știuse să se hrănească cu succese neîntrerupte și cu recunoașteri; n'a fost deprinsă cu prăbușirile, fie numai vremelnice, dar inevitabile oricărei cariere politice. Sensibilitatea sa e în raport invers cu forța inteligenții. Și marele atlet al rațiunii juridice, care, în toate forurile europene, știa să reliefeze drepturile României sale împotriva celor mai abile încercări de a le desfigura și de a le știrbi, n'a putut îndura mica figură a debarcării, executată de compatrioții săi.

Fără îndoială, ea nu era decât un concediu oarecum forțat, acordat unui om care, peste voia lui, a fost găsit că are dreptul la odihnă. Incordarea permanentă în slujba patriei nu e recomandabilă. Orice exces se sancționează într'un fel sau altul. In România, mai ales excesul de muncă în serviciul public, care e ceva atât de anormal pentru datinile noastre politice în cât ar trebui suprimat oricând și ori unde s'ar ivi ca prin minune. Cunoscător al tuturor chichitelor din labirintul internațional, d. Nicolae Titulescu a dovedit o crasă ignoranță a regulei acestei elementare de politică românească. El a crezut că simplu! devotament al unei vieți întregi și al unei inteligențe fără rival se impune dela sine recunoașterii contimporanilor, când în realitate lucrurile acestea sânt rezervate abia peste o sută de ani cărților de citire pentru copii. Și dacă e adevărat ce s'a scris în ziare, culmea naivității a atins-o d. Titulescu în clipa când, primind vestea din țară, ar fi exclamat cu tristețe pe malul mării singuratic: „Așa se răsplătesc 19 ani în serviciul României!".

O, voi, toți înțelepții țării mele, cari știți ca nimeni altul că, pentru nimic în lume, vrabia din mână nu se dă în schimbul cotofenei de pe gard, rădeți în hohote, domnii mei, de naivitatea acestui om sentimental. El și-a închipuit că lucrează pentru recunoștința patriei, când veacul nostru realist și pozitiv a izgonit de mult astfel de anacronisme pe maidanul trecutului, plin de vechituri morale, prin care mai scormonesc visătorii romantici pentru a întrauri legendele și agrementa basmele pruncilor.

Eu unul însă n'am să râd. Mie îmi place marea naivitate, fiindcă e pură, fiindcă e serafică. Imi place fiindcă e atât de străină de oameni încât nu poate fi decât supraomenească. Ea e ozon, ca e azur, ca e puritatea însăș. Cine n'o are o batjocorește. Cine-o are nu-și dă seama de ea. Naivitatea e un absolut sufletesc imperceptibil; trăiești în ea ca într'un aer sau, mai bine zis, ca într'un eter al spiritului. Cu cât nu-ți dai seama de ea, cu atât ești mai pur. Ea e adevărata libertate și numai în această libertate neîngrădită de înțelepciunea practică a oamenilor se pot concepe lucrurile mari ale acestei vieți, frumusețile și devotamentele. Izvorul devotamentelor e absolutul pur al naivității. Căci cine ar fi atât de nepractic mistuindu-și viața într'un devotament dacă nu un mare naiv? Și ce altă dovadă voiți despre originea supraomenească a devotamentelor decât aceea că ele sânt călcate în copitele contimporanilor, totdeauna cu brutalitate? Nu vedeți că tot omul de rând, cu sufletul în stomac și buzunarele doldora de interese, califică devotamentul drept o naivitate? El înțelege că e vorba de ceva pur și nu-i convine: îi stingherește turpitudinea practică! Dar lumea aceasta ar fi într'adevăr un infern fără devotamentele marilor naivi, consumate în opere ce trec dincolo de marginea zilei, în idei generoase și în „cauze" în care un neam întreg își recunoaște soarta. Dacă n'ar fi ele, n'am avea nici simțul micimii omului de rând nici pe acela al măreției omului excepțional.

De aceea, eu nu voiu râde de naivitatea d-lui Nicolae Titulescu. Că el nu-și dă seama de ea, cu atât mai bine! Că vede un devotament nemărginit călcat în picioare, — n'are nici o însemnătate!

Sânt două țări în fiecare țară. Intre ele e necesară distincția pe care o face Charles Maurras: țara legală și țara reală. Țara legală e mai totdeauna țara fărădelegilor legalizate. Ea nu corespunde mai niciodată țării reale. Un stat ideal ar fi acela în care țara legală ar fi identică celei reale. Iată, această chestiune a devotamentelor! Ea nu există pentru țara legală sau oficială. Există însă pentru țara reală. Cum altfel ne-am putea lămuri că atâtea devotamente sublime din vremea noastră, probate prin mii de înfruntări și de suferințe, sânt batjocorite, sânt prigonite, sânt osândite și azvârlite în fundul ocnelor? Și cine poate trece cu vederea fenomenul ciudat că, cu cât țara legală se arată mai vitregă față de aceste sacre devotamente, cu atât cultul lor crește în inima țării celei reale?

Cum altfel ne-am putea lămuri că aventurierii și banditii, recunoscuți ca atare de țara reală, stau în scaunele demnităților și sânt copleșiți de onorurile țării legale? Cum ne-am putea lămuri decât totuși, cu toată această spoială, poleială și galvanizare oficială, țara reală nu vrea să recunoască în ei decât pe lichele, pe aventurieri și pe banditi?

Nu! Maidanul anacronismelor, despre care vorbiam adineauri, unde s'aruncă ideile de recunoștință și respect pentru devotamente, privește țara legală. Omul de rând, cu sufletul în stomac și interesele în buzunare, capabil să-și bată joc de orice valoare morală, e deobiceiu o apariție a țării legale. In țara reală, în inima sănătoasă a poporului, există încă simțul pentru valorile ideale, pentru puritățile ce vin de sus, pentru măreția faptelor, pentru sublimitatea devotamentelor.

Căci, iată, a fost deajuns ca țaraasta reală să ia cunoștință de boala unui mare fiu al ei, de zbaterea lui zguduitoare în ghiarele morții, ca tot sufletul ei să-și întoarcă nesfârșita dragoste către el. Nu mă gândesc la cei cari și-au împărțit sufletul între dorința intimă de a-l vedea mai repede mort și între formalitățile ipocrite ale telegramelor și telefoanelor, ci la mulțimea anonimă, care a tremurat la orice veste adusă de ziare și-a murmurat rugăciuni fierbinți de mântuire. Instinctiv, ea a înțeles atunci prețul acelei vieți excepționale, ce sta pe buza neantului. A văzut sacrificiul copleșitor al unor străini de neamul nostru, ca doctorii Brustlein și fiica sa, dându-și sângele ca să ni-l salveze. Ingratitudinea țării legale i-a apărut atunci în toată obicinuita ei monstruositate. Și în durerea unanim resimțită, a licărit ideia marelui devotament fără de care România ar fi rămas a doua zi și mai săracă decât este moralmente.

Dincoace de legendă și de basm, — ești acuma sigur, domnule Titulescu, — există într'adevăr o recunoștință a patriei. Cine s'a întors din besna morții iarăși la lumină vie a lumii noastre are perspectiva mult mai largă și mai limpede decât noi s'o prețuiască. Și să tragă din ea noui puteri de sacrificiu.

Nichifor Crainic

HAIDUCIE

Sânt loteă de cântec pe unde mă'ntorn
Și ancore-arunc în mijlocul țării
Ionii m'adastă în sâpele zării
Și-o brazdă de soare pe țarini răstorn.

Sânt — vornic pe haturi imense de câmp
Pe dealuri albastre de vii gârbovite
Pe plaiuri în sarici de munți — ctitorite
Pe munte ce 'mpunge cu piscul în timp.

De unde să'ncep să arcui cupole
Și cum să descalec pe văi de tumult
Că-s singur pe schele și scări ca Manole!
Sunt singur? Ba nu!...
Roiesc buzduganul privirii senine
Urechea mi-o dărui și vremea ascult
Și neamul mi-aud cum chiue 'n mine.

Petre N. C. Paulescu

Guvern Vaida

Sfarmă Piatră are simpatii dar și foarte mulți dușmani. Este explicabil. Nicăeri nu se spun lucruri mai grele și mai adevărate și mai dureroase ca aici. Nicăeri nu crește mai înaltă și mai albastră floarea rară a sinceritățil, ca pe aceste însorite înălțimi ale noastre. De aceea nicio publicație românească nu se bucură de privilegiul acesta paradoxal de a fi atât de iubită și totodată atât de urită ca Sfarmă Piatră.

Revista aceasta nu datorează nimănui nimic și suntem singuri stăpâni pe libertățile noastre. Ar fi putut să fie altfel. Nimic mai simplu. Ce ne-ar fi împiedicat, adică, să fim și noi săptămânal ceeace este Porunca Vremii în fiecare zi ? cine ne-ar fi oprit să strigăm și noi de aici : „naționaliști, închideți ochii și uniți-vă cu cine o da Dumnezeu ! Naționaliști grăbiți-vă că pierdeți ocazia! Naționaliști vă așteaptă puterea, uite ce rumenă e" !

N'am fi avut decât să îmbrâncim pe d. A. C. Cuza în brațele d-lui Vaida și restul ar fi venit dela sine: Nichifor Crainic în perspectiva de a fi ministru, eu măcar deputat sau așa ceva, colaboratorii noștri, care deputați și ei, care prefecți, care membri în consiliile de administrație, fiecare cum l-ar fi poftit inima... Sau, dacă am fi vrut să fim bine oricum cu d. Georges Cuza, cel care leagă și desleagă toate în partidul național-creștin, n'am fi avut decât să ciocnim într'o dimineață paharul amiciției cu el și să-l fi fotografiat pe copertă.

Cu d. Manoilescu am fi lucrat ușor ; o vizită la Șorecani, câteva pe acasă și gata. Devotamentul tineretului legionar ni l-am fi câștigat iute: cu o fotografie, o teavă de calorifer sau un articol verzui. Apoi din când în când câte o notiță despre d. Argetoianu care, la numite epoci, o cârmește în patru labe spre dreapta, și am fi avut dreptul indiscutabil la recunoștința tuturor...

Ce comod e „naționalismul" acesta, domnilor ! E ca un magazin de desfacere generală dela care cumpără toată lumea, fiindcă fiecare găsește aici ce vrea — dela rahat până la pastramă cușer.

Mai greu este însă să spui adevărul, să fii demn și să rămâi curat.

Se spune dspre noi că din pricina aceasta suntem apolitici. Dacă politica, politica naționalistă se face tot în stil democratic, deabuselea, atunci noi nu suntem pentru ea. Decât să fim complici în trădări și să ne amestecăm în talmeș-balmeșul „naționalist" pe care îl combină reporterașul dela jurnal, mai bine ne facem baiduci de codru.

Știm, noi nu suntem agreați astăzi de niciunul din conducătorii politici care sunt sau care se intitulează naționaliști. D. Vaida, de pildă, are o foarte proastă părere despre Sfarmă Piatră. D. Vaida crede, așa cum îl vrăjește d. Tilea în urechi, că noi existăm și ne întâlnim aici numai ca să conspirăm împotriva lui, să-i numărăm cu zâmbre jetoanele consiliilor de administrație, să-i anînăm sorțurile masonice pe copertă și să-l săcăim mereu, contabilizându-i în aceste coloane mările și mărunțele sale inconsecvențe din fiecare zi. D. Al. Vaida își mai închipuie că noi răzbunăm acum nu știu ce vechi neplăceri ale Calendarului din timpul guvernării sale, ținându-ne cu îndârjire după luleaua lui... ca și când Sfarmă Piatră ar fi sfarmă lulele. Se înșală. Persoana d-lui dr. Vaida, nu ne jenăm s'o spunem, ne este foarte simpatică. Vorbă lungă și mustață de păcală, leul dela Valea Seacă par'că e un bunic ghidușar. De ce, dar, nu l-am agrea ca om ?

A, e drept, noi îl detestăm pe d. Vaida — dar pentru ideile lui. E altceva.

Sfarmă Piatră, iarăși nu ne jenăm s'o declarăm, crede sincer că ideile d-lui Vaida sânt o primejdie pentru mișcarea naționalistă. Lucrul acest nu-l spunem pentru prima și, fără îndoială, nici pentru ultima oară.

Multi care credeau la început că exagerăm în critica noastră referitoare la vaidism, astăzi s'au convins că am avut dreptate și și-au însușit pe deantregul argumentele lui Sfarmă Piatră. Unul dintre acești elevi ai școalei noastre este și d. Cuza-junior. Nu ne mândrim cu el, dar este...

Ce am spus noi ? Un adevăr clar ca lumina zilei. Anume că d. Alexandru Vaida e un naționalist sui generis. Dacă e și atâta...

Format în școala liberalistă a veacului trecut și îmbătrânit în francmasonerie, el e prin excelență un democrat. A și fost șef al unui partid democratic și prim-ministru național-țărănist într'un guvern de cea mai mizerabilă memorie. Țara în fața căreia el ia acum atitudini de führer, n'a uitat pe ucigașul de atunci al muncitorilor dela Lupeni. Ea n'a uitat apoi nici că d. Vaida a stropit pe marii mutilați, văduvele și orfanii ei de războiu cu tulumbele pe calea Victoriei în timp geros de iarnă, nici că a prigonit tineretul naționalist.

Frumos e că represaliile contra invalizilor și studenților au fost conduse din stradă de chiar d. C. Anghelescu, fruntașul valahist de astăzi, pe atunci subsecretar de stat la interne...

Ca orice democrat care se respectă d. Vaida este înrolat în mai mult de zece consilii de administrație. Consiliul de administrație este pentru el o misiune așa zicând națională, și însăși temelia mișcării valahiste. La o întrunire a frontului românesc dela Timișoara, mi se pare, d. dr. Vaida a spus-o fără ocol : să intre și feciorul lui Nicolae acolo în consilii, ca să învețe și el cum se fac avutiile ! Această mărturisire sinceră rezumă toată doctrina proporționalistă și toată mentalitatea vaidismului. Dar este acesta naționalism ? D. Vaida, adăogând ulterior consiliului de administrație și întreprinderile industriale și comerciale, spune că da. Să vedem. Aceste întreprinderi sunt, se știe, în proporție de 85 la sută în mâini străine și în special ovreești. Capitalistul străin sau evreu e stăpân, el comandă singur întreprinderile și el e beneficiarul lor. Ce vrea d. Vaida ? Vrea în numele ideii naționale să distribue în ele pe români după un calcul de proporționalitate etnică. Vrea, mai explicit, ca stăpânul străin să admită printre slugile lui și pe români — câți vor putea intra în proporție. Acesta este mare și lat tot naționalismul economic al d-lui Vaida. Deci, nu stăpâni pe un comert sau pe industrii ale lor, românești, ci salariați ai patronului metec, — așa să ajungă românii, fiindcă așa le comandă numerus malahicus...

Ridicolul și monstruozitatea unor astfel de teorii „naționaliste" nu mai trebuesc demonstrate.

Atâta vreme cât „doctrina" aceasta a d-lui Vaida-Tilea va rămâne o frază la tribună, ea nu va fi decât ceeace e și acum: o eroare. Când, însă, frontul vaitilist ar ajunge în situația de a o aplica ea va deveni în acel moment o crimă. Și zvonurile spun că așa se va întâmpla din nenorocire.

Aici e primejdia. Naționaliștii să bage de seamă. Ei trebue să se gândească la ce au de făcut, fiindcă dacă vine d. Vaida și aplică monstruozitatea sa în numele ideii naționale, această idee s'a și compromis în ochii țării. Legată de dezastrul proporționalist al valahicusului, ea nu va mai putea guverna curând în România.

Al. Gregorian

Alcazarul

Numele acesta aducea până mai ieri un aer balsamic, de roză, sensația, sub cerul torid al Spaniei, al Orientului leneș și subtil. Havuze cu murmur misterios, colonade de marmură, torsade de fum, o mie și unul de poncifuri și de fantezii edulcorate se deșteptau la magica rezonanță a cuvântului : Alcazar!

Perspectivele evocate de acest nume s'au schimbat.

Alcazarul apare ca un rug imens. Nu știu ce nimb de martiriu îl înconjoară. Silabele lui aveau un ton predestinat. Descopăr în ele o asprime, ceva glorios, dinamic, militar.

Tot ce era voluptate a devenit durere, ce era fum capitos tată e sânge: Eroismul marilor zile, acel eroism care e la originea Romei, eroismul care determină istoria, a vibrat aici cu o intensitate fără seamăn :

Un peu de la grande brise qui souffle à Salamine... *spunea poetul. Tot marele vânt, tot cerul sophocleian al Salaminei falfâie pe Alcazar. Și nu e nici un entuziasm în România, de nicăieri nu se aruncă o floare, de nicăieri n'a fremătat un imn. Ce coaliție a imbecilității diplomatice ne-ar putea împiedica să vibrăm ? La celălalt capăt al lumii latine, fulgeră. Un act de eroism aprinde cerul. Ideia de om e încăodată salvată. Ne credeam niște nemernici și iată nu suntem. Ne credeam capabili doar de imunde compromisuri, de vagi trădări, și iată suntem capabili de jertfă, suntem posesorii unui suflet ideal.*

Resistența dela Alcazar, invertunarea aceasta de a nu ceda sub presiunea morții celei mai amare, conferă încă un nimb omului, sau mai mult, restituie ideia de om puritățil sale genuine.

Oamenii de acolo, de sub ruinele palatului maur sunt latini. Ei au menirea de a opune scutul Romei noului puhoi revărsat din Orientul asiatic, din Sciția etern-comunistă. Valul mongoloid, toată fervoarea stepelor de sub canicul n'a putut cuceri Alcazarul. Este un exemplu al eroismului latin, al frumusețil morale specifice Mediteranei, dela care ne putem inspira. Un imn să răsbată din inimile noastre, un imens pean, un cântec de moarte și de victorie ! Avem datoria să afirmăm o solidaritate de rasă, de tradiție, de crez.

Mă înfior la cugetul că un proces scabros, o Sahară a turpitudinii poate concentra atâta pasiune, că un accident de automobil sau o dramă amoroasă pot afecta mii de oameni, când un popor de al cărui destin suntem legați acceptă cununa martiriului, și când se petrece, patetică, sfâșietoare, rezistența dela Alcazar.

Să deturnăm cel puțin tineretul dela tristele preocupări ale zilei. Să-i proiectăm icoana Alcazarului în flăcări, să-l facem demn de aerul acesta de vifor, de pasiune și de jertfă.

Și fiindcă ne abate o vagă melancolie, și stilul apelor stagnante ne cucerește tot mai mult, ne face opaci frumusețil, ostili eroismului, ne rămâne doar să cugetăm. Să cugetăm, așa dar; la aceia cari, printre ruinele Alcazarului, arși de flăcări, înnecați de fum, potopiți de bombe, resistă.

Și dacă în seara aceasta vulgară, în seara aceasta burgheză vom încerca să ne facem o imagine despre ilustrele ruine asupra cărora se abat zeci de prolectoare, luminile unui mare teatru, cari să arate turnurilor inimice locul unde au să bată mereu, sau dinamita care le face să sboare în stranii buchete de piatră, de sânge și de fum, poate că ne vom scutura.

Poate că vom prinde atunci frumusețea îndârjirii, splendoarea de a fi un om.

Dan Botta

E ceva putred în Danemarca

Tot senzaționalul zilei vibrează în procesul de negru scandal public Tita-Ciulei, ca o palmă meritată pe obrazul nostru național. Acest porcesc proces a depășit cu mult proporția unui fapt divers și a crescut în dimensiuni cât un proces al moravurilor sociale contimporane. Se zbat între Tita și Ciulei toate elementele care circulă cu fundă roșie pe toate terasele protipendadei românești. Nimic din ce-ar putea născoci o imaginație dracească pentru un roman polițist nu lipsește de aici. Să amintim puțin piesele dela dosar: Tita... s'a dus. In fața morților să ne descoperim creștinește și să ne rugăm pentru iertare. Deci nici-un cuvânt despre viața ei, ori cât ne-ar ispiti aici. Apoi Ciulei. Membru de încărcată față al lojilor, răsfățat împărățește între munți de bancnote și îndrăgostit lulea de răposata Tita. Bărbat legitim al unei femei care i-a rămas în casă, grijulie și credincioasă tot timpul cât a înflorit idila, nu prea roză, dintre rumenul ei soț și răposata. Și acum chiar, după ce petalele s'au scuturat, răspândind atâta durere și infinită depravare peste toți cei ce le-au mirosit și le-au pipăit, nu prea demult, iat-o prezentă în fața juraților. Indrăsniți să ghiciți drama acestei soții, care după ce a îndurat ani de zile iadul unei căsnicii împărțite cu altă femee, să mai găsească acum puteri de a uita mândria — pe care i-o da legământul sfințit sub cununii — de a-și reconstitui public chinul încă destul de proaspăt. Pornit pe acest plan scandalul crește în adâncime în familia Titei, împărțită acum în două tabere încăierate. Până când victima și-a încrucișat mâinile reci pe piept își sugeau toți degetele îndulcite permanent și generos de prea darnicul inginer Ciulei. Când pâinea se usca pe lavită, fuga la Tita. Când lui Mișu Gregorian (care nici n'a trecut măcar pe lângă admirabilul nostru director!) îi pica un bumb dela pijama; când coanei lui conu Mișu i-se pălea oja pe unghii; când Cristeasca bătrâna sfârșea tabacul — când plăpumarul Cristescu, cutra cu ifose socialiste își simțea dorul bătut de vânturi prin ochelarii pantalonului ros de băncile întrunirilor secrete, însfârșit când Cristescu prăslea se sătura de răbdare și-ar mai fi vrut și-o țigare, fuga pe brânci toți la Tita, care se văita în gura mare că-i obiectul de speculă a familiei. Ca să se smulgă pe deoparte din cleștele de ciuleiască dragoste a inginerului — ca să scape, pe de alta, din ghiarele flămânde ale pălanjenului familiar, răposata a vrut să se căsătorească. Se hotărîse pentru Cuza Hotă. Un personaj senzațional în economie și așa destul de senzațională a procesului. Mărturistrile lui politice și calde, articulate inteligent și energic au fost o poetumă și adâncă declarație de dragoste pentru Tita și un fulger aprins împotriva tuturor celor care — au contribuit cu ceva s'o vâre sub bulgări pe fosta lui logodnică. Dar să nu uităm cianura, detectivii, ai inginerului și ai coanei Cristeasca și să nu scăpăm din vedere milionul Titei care provoca leșinuri soților Gregorian. (Ne îngăduim să bănuim aici nodul nu prea încâlcit al acestui enorm scandal!) Să amintim și de Gheorghe, fratele — cu atitudine atât de bizară în proces — al Titei. In vreme ce întreaga familie arată cu degetul înspre ing. Ciulei și-l scot — de păr și de urechi — criminal, și se prea poate să aibă dreptate, Gheorghe acesta frânge solidaritatea familiei, profanează memoria răposatei și toarce ghirlandă de înger pur lui Ciulei. Bătrânul tată sare înspre el înspumegat, mama leșină, ceilalți urlă de dârdâe cărămizile sub tencuială. Un fiu denaturat deci... Avocatul Valjan prinde momentul și-l servește plăpumarului o dojană încărcată de juste și oportune mustrări, amintindu-i că dintr'o atmosferă comunistă, fără respect de Dumnezeu, de patrie și de părinți, așa cum a înțeles el să-și crească odraslele, nu putea ieși altceva... Cam acestea ar fi elementele rulate până acum. Și suntem abia la începutul procesului.

Așadar — crimă, cianură, adulter, detectivi, comuniști, copii denaturați, părinți care-și speculează copiii împingându-i în mocirlă și câți încă!

Noi despicăm această complexă murdărie publică în două. O simplificăm deci. Deoparte părinții Titei, de alta amantul ei, bărbat legitim al unei alte femei. Aceștia sunt marii vinovați, aici miroase a putred. Deci într'aici ar trebui să se îndrepte justiția. Părinții care fac din copilul lor oblect de speculă idioată, după ce conform normelor marxiste l-au golit nu numai de Dumnezeu, dar chiar de cea mai elementară umanitate; părinți care acceptă să trăiască subvenționați de-un capitalist, mugind totuși împotriva capitalului; părinți care însă se uimesc când un os din oasele lor le strigă adevărul în față, nesocotind că acelaș sânge zvâcnește sub tâmplele întregei familii. Da, da, socialismul nu învață pe nimeni să fie trădător față de părinți, învață o criminală trădare a tot ce-i spirit, ierarhie și armonie în lume. Față de aceste realități un socialist care se respectă este programatic trădător. Și cum ierarhia familiară se încadrează și ea acestor realități, dece să te miri, bătrâne plăpumar, că Gheorghe al d-tale ți-a trădat sângele? Apoi Ciulei, bărbatul legitim al soției lui, tăvălit în alcov oprit de legi și de bunul simț, fără să revolte pe nimeni. Plătește cu milioane stoarse din munca altora nopți de viață porcină și toată lumea îl crede om foarte de treabă. Am pierdut conștiința demnității morale, asta-i adevărata dramă a scandalului Ciulei. Nimic nu ne mai revoltă; suntem imunizați împotriva reacțiunilor morale. Câte scandaluri de răsunet tot atât de negru toleram sub ochii noștri absenți. S'a frânt în noi nervul revoltelor spontane și radicale. Chiar dacă Ciulei n'a ucis, trebue condamnat. Iar părinții Titei, cu toată durerea pierderii încercate, nu trebue nici ei iertați și nici familia Gregorian. Căci aici călcâie scandalul, aici e putregaiul. Altfel...

Nită Mihai

EVADARE DIN OBSESIE

Este în mentalitatea modernă un fel de-a judeca lucrurile. Un fel cam neserios. Orice lucru se judecă numai în câmpul unei așa numite crize generale. E un fel de sistem interesant. Un sistem precum în geometria analitică, unde totul se așează pe un plan sau spațiu cu un sistem oarecare de coordonare. Sau mai exact. Precum în fizica modernă, unde toate încercările se ridică pe ideia nouă a neomogenității spațiului.

Dar nu știu dacă în istorie lucrurile merg la fel ca în fizică.

Omenescul întreg și toată cultura au trecut desigur printr'un punct de criză. Dar că astăzi trecem iarăși printr'un punct esențial de criză, nu putem afirma sigur. Sigur nu este decât faptul că ne-am deprins să ne credem în criză. Suntem obsedați.

Și istoria s'a sucit demulteori numai din cauza obsesiilor.

Vremurile noastre sunt vremuri furtunoase. Adică punctul principal al vremurilor noastre este un punct furtunos. Noi trăim un secol esențial politic. Unora le place să oferteze, și spun, un secol exclusiv politic. Dar nu interesează. Revoluțiile anilor noștri spun, că sub orizontul ireal de criză, în veac urlă furtună de înaintare. Omenirea nu stă nici o clipă pe loc. Dimpotrivă. Merge ca nici odată mai repede. Ca nici odată mai turbat. Așa spune istoria. Și faptele le avem pădure sub ochi. Ba chiar mai mult. Dacă lăsăm pe dinafară cronica acestor uriașe senzații, lucrurile nu se arată deloc altfel.

In scrisul modern același aer de vijelie. Un fel de estetică nouă pe craniul unei istorii noui. Se vrea alte suflete. Nu suflete crescute întâmplător pe stepe întâmplătoare. Ci suflete înălțate drept pe linia razei cerești. Nu știu cum, dar par'că pentru dimensiunile noastre de atomi terești se cere un lucru prea mare. Un fel de eroism divin. Scrisul vieții noastre vrea să pregătească un nou univers de viață. Universul vieții eroice. Și am cetit, nu demult, în sensul acesta, un eseu. Cel mai formidabil eseu pe care l-am cetit vreodată. „Omul eroic" așa se intitula eseul, și era scris de domnul Nichifor Crainic. Dar mersul acesta către eroic trebue să aibă un sens. O deslegare interioară. Un obiectiv. Oamenii istorici noastre trebue să fie eroici, fiindcă omenirea merge spre o realizare. Omenirea vrea să devie ceva. Altfel am cădea în eroarea unui cult zadarnic al eroicului. Am răbda adică durerea tristă a epuizării în entuziasm. Și asta ar însemna efort pentru a sta pe loc.

Dacă ași fi ceva mai demult, atunci cred, că undeva, prin dărâmăturile sure ale aduceri aminte, ași întâlni o stare de lucruri ceva mai veche.

Inainte de războiu, se încerca și atunci un fel de pregătire a eroicului. Se încerca această pregătire în toată Europa. Venea nu știu cum, par'că prin porii cosmosului și pe drumuri de noapte, senzația haosului. Războiul are el un fel de-a fi; acela că vine cu urlet și rostogoliri. Se simte de departe. Și mai are el un fel propriu; acela că nu este niciodată ultimul. Adică acela că seria războaelor este interminabilă. Tocmai așa precum în algebra superioară, unele serii sunt indefinite și fiecare termen de serie se formează printr'un procedeu oarecare din cel precedent. Un războiu nu este niciodată un sfârșit. Un capăt de lucruri. Un războiu deobiceiu este pentru una din părți o pierdere. Adică un războiu pierdut. Și niciodată un războiu pierdut nu rămâne fără apel. Pacea cea mai umilă nu-i deloc o pace definitivă. După războiu, unii aprind iarăși spiritele. Și nu-i imposibil ca de acum chiar să simțim un alt războiu. Altfel cultul eroicului nici n'ar avea vre-un sens. Și este un fapt oarecum și mai interesant: înainte de războiu, omenirea vrea să treacă prin revoluție. In unele cazuri, revoluția duce la câștigul unui războiu. Duce chiar la istorie. Revoluția este mai mult decât un războiu; ea nu este un diferend între două sau mai multe națiuni. Ea este esențială, proprie unei națiuni. De ea depinde orientarea destinului. Popoarele fără revoluție sunt popoare fără națiune. Și sunt fără istorie.

Noi cei care trăim astăzi, avem datoria să facem ceiace n'au făcut cei care au murit. Generațiile tinere sunt generații revoluționare prin sentiment, prin facultăți și prin destin. Cei care nu sunt revoluționari, sunt născuți pentru alte secole. La noi sunt mulți care motivează și justifică integritatea noastră prin tratatul de la Versailles, sau nu mai știu care alt tratat. Cei care ne judecă realitatea națională după criterii juridice convenționale, aceia nu sunt serioși. Soarele de astăzi nu dă raze pentru ei. Acum trebue o revoluție spirituală pentru a ne găsi pe noi. Un mers către noi înșine. Către tradiția noastră. Conservatorismul e supus duratei. Ele ține seamă de mersul lucrurilor. Toate sunt supuse aci legii generale a lumii. Conservatorismul recunoaște datele umane ale spiritului. Datele care rămân veșnic aceleași. Căci conservatorismul e cuprins în spațiu, și spațiul este ordinea cea superioară a lucrurilor. Timpul e ceva mai auxiliar. El se realizează în spațiu. Spațiul este suveran. El este divin. Timpul este terestru. Uman. Gândirea conservatoare este o gândire absolut în spațiu. Noi nu putem conserva decât ceiace este spațiul un temporal. Originea lucrurilor se formează în spațiu; în timp numai se desvoltă. Spațiul rămâne etern; timpul se scurge. Ceeace este constant, invariabil, este numai legea spațială. Fondul spațial mai este și implacabil. Gândirea conservatoare este întotdeauna dreaptă, și niciodată utopică. Pentrucă întotdeauna ea este întoarsă către real. Conservator înseamnă a avea un punct real de vedere și a nu te îndepărta de el. Este un punct de vedere organic. Gândirea conservatoare este o gândire demiurgică care obligă omul să urmărească opera creatorului. Ea a fost adoptată de toți oamenii mari. Căci gândirea conservatoare este un macrocosm care înglobează microcosmul. Aci nu există nimic caduc, fugitiv și fără stabilitate. Conservatorul vede larg și spațios. El depășește punctul de vedere meschin și temporal. Pentru conservator întâi există geneza și pe urmă desvoltarea.

Evoluția pentru el este un fenomen secundar In natură ca și în istorie, nu progresul operează, ci tradiția. Consercatorism este înțelegerea unei națiuni. El vede în toate reîntoarcerea către ceiace este etern, permanent. Conservatorismul are eternitatea de partea lui. Cosmosul însuși, în felul în care se bazează pe legile mecanice, nu este un fenomen revoluționar, haotic. El este un fenomen static și conservator. Natura este conservatoare. Numai suprafața se schimbă, fondul rămâne același. Invariabil. Asemenea și în politică. Conservatorul gândește prin viața națiunii. El cunoaște toate ansamblurile istorice care cuprind tot trecutul. Prin conservatorism se face istorie, și națiunea evadează din obsesiile politice.

Undeva, într'o carte nu tocmai de mult apărută, unul dintre ideologii Naționalismului german, Moeller van den Bruk, cam așa vedea conservatorismul.

Axente Sever Popovici

Indemn la aventură

Nu avem spiritul aventurei, gustul ei.

Nici măcar în tineretul nostru — care ar trebui să fie împins spre asemenea nostalgii de către romantismul vârstei sale — nu-l găsim.

Ne simțim legați de bârlog — bun sau cum o fi el — mai strâns decât un clăcaș, apăsat de legământul gliei. Prea vechiu, mult mai vechiu decât vremea lui Mihai Vodă Viteazul, trebue să fie acest legământ, de ne-a intrat în sânge ca un blestem, de ne-a ferecat așa!

N'avem curajul smulgerii din pământul molcom al vieții de toate zilele, oricum ar începe ei.

N'aș vrea deci fireşte să pledez pentru aventura de fățm și de roman senzațional. Adică pentru frângerea ordinei naționale de viață printr'un fapt de nebună îndrăzneală. Ci pentru curajul de a înfrunta necunoscutul, fie el mic, fie el mare. Pentru curajul de a începe o viață nouă chiar pe un tărâm pe care îți lipsesc alte certitudini decât ale propriei tale valori.

Iată, cercetați psihologia tânărului nostru om cu carte.

Cum apucă un crâmpei de diplomă, cântă refugiu cât mai tihnit: slujba.

Dacă se poate — la stat, că e mai sigur.

Repede deci, cât mai repede, — în bârlog.

Nu intră în comerț, fiindcă acolo trebue să știi să te ridici eroic. Să știi să cazi netulburat și să ai energia să te ridici din nou. Negoțul e risc, e aventură în sens modern. Nu îi place.

Nu caută loc pentru energia pe care o are în întreprinderi industriale. Fiindcă și acolo îți trebue aceiași încordare eroică. Nu o vrea.

Noi concepem slujba la stat ca pe o răzășie, o moșie statornicită cu mari și sigure pergamente. Ca să trăim fără multe sbuciumări de suflet în ea și din ea.

Cine a spus că suntem neam de păstori, — a spus o foarte frumoasă vorbă poetică, ce se poate justifica cu câteva frumoase imagini de vers popular, dar atât. Realitatea e alta. Sămânță de păstori autentici nu avem decât în macedoneni, cari în adevăr au și curajul aventurii și dragostea pentru necunoscut. Iar de pe la noi de aici — Mărginenii, cei de pe la poalele crestelor Făgărașului, cari au și dat, din Ardeal, cea mai mare parte dintre emigranți în America.

Incolo suntem plugari legați de glie. atât de plugari, încât chiar când ciobănim nu cunoaștem muntele din față, pe care îl vedem toată ziua, nici măcar pe nume câteodată — fiindcă n'a trebuit să mergem cu oile pe acolo.

De aceea, n'am folosit la nimic marea, deși am avut-o la nas, Iar Dunărea apare în folclor ca un loc unde te poți îneca sau nu — după cum e ea de binevoitoare sau tu de dibaciu — și nu e sigură și prietenă decât iarna, când înghițată bocnă, adică se face pământ, și poate trece tadea pe ea cu carul cu doi boi.

Mă gândesc ce-ar fi fost dacă printr'un capriciu al soartei am fi avut colonii. Ce-am fi făcut cu ele...

Nu e greu de ghicit. Colonii într'un sens, am avut și avem încă. Adică în înțelesul de loc străin, cărora trebue să-i infuzăm energie românească, viață românească. În care să creem totul din nou, în spiritul nostru, cu puterile noastre, cu acel orgoliu al cuiturii și noblețel noastre etnice, pe care trebue să-l manifestăm. Asemenea locuri străine avem: sunt regiunile minoritare, pe cari ni le-au adus ținuturile românești alipite prin jertfa marelui războiu.

În ele trebue să facem dovada spiritului și puterilor noastre creatoare, așa cum a făcut-o Roma odinioară, Franța și Italia, de curând. Căci, colonia, în sensul ei antic și adevărat, nu are nuanța perorativă pe care i-a dat-o în timpurile de azi mai ales orgoliul britanic. Colonia greacă era trup din trupul neamului, cu aceiași flacără în altar, cu aceiași demnitate în viață, oricât ar fi fost de mică și depărtată. Ea reprezenta patria și lucra pentru ea în bine.

Noi ce-am făcut după războiu? Am considerat nouile ținuturi drept colonii, în sensul cel mai barbar și mai nedrept al cuvântului. Am trimes acolo pleavă de oameni, cari au debarcat cu acre și îndrăzneli de administratori în Africa. Mare parte din regionalismul primejdios de odinioară, din disprețul minoritarilor de azi, de acolo a crescut.

Am trimes astfel de oameni — pur și simplu fiindcă cei buni n'au voit să se miște din bârlogul lor. După eroismul războiului, n'am avut eroismul creerii patriei noui — fiindcă îndrăznesc să cred că aceasta era mai greu.

Starea aceasta a rămas în mare parte și azi.

E atâta nevoe de tinere energii românești în unele locuri, e atâta nevoie de sămânță bună, de oriunde ar fi ea, că te miri cum de n'au ajuns pietrele instituțiilor maiestoase, fără suflet, de pe acolo, să strige, dacă oamenii nu mai au glas.

Dar cărturarii noștri fug de necunoscut.

Chiar în tihna asigurată a slujbei la stat, nu riscă prea mult. După cât știu, pentru tinerii învățători, ministerul Instrucțiunii a trebuit să aducă înțeleapta hotărire ca în cătiva ani la rând să nu se facă numiri decât în ținuturile de către nouile granițe.

Măsura ar trebui generalizată — în cât mai multe ramuri de viață ale statului nostru.

Suntem tocmai în epoca numirilor de suplinitori în învățământul secundar. Căci datorită sfintei și binecuvântatei noastre patimi politice, școlile s'au deschis de mult dar profesorii suplinitori se pândesc și se războesc încă și acum pe la ușile cancelarici, cu ordine și contraordine de numire.

Ei bine, am văzut tineri plini de viață și energie, buni în tot cuprinsul larg al cuvântului, sbătându-se să-și asigure loc într'un biet orășel când aveau țara întreagă, la alegere, dinainte. Motivul? Acolo au apucat să ajungă întâi, prin simplu hazard, după ce și-au luat diploma. S'au obicinuit, s'au înămolit în acel bârlog pe care îl blestemă. Și n'au decât douăzeci și ceva de ani și un geamantan-două, toată averea gospodărească!...

Când în fiecare an poți să fii în alt colț de țară, ca să înveți cât mai mult, cu ochii larg deschiși la școala vieții, — să te paralizeze stupid simpla frică de necunoscut!

Ne-ar trebui un tineret cu conștiința misiunii eroice, de a deștelenî brazda țării tocmai acolo unde ea e mai împietrită.

Zadarnic vom mima naționalismul marilor gesturi, al marilor schimbări pe toată țara, dacă nu vom deprinde eroismul mărunt, prozaic dar fecund, al vieții.

E adevărat însă că și statul român, viața publică românească, fac totul ca să nu avem această îndrăzneală, această conștiință eroică a aventurii.

În comerț, în industrie — birue străinii fiindcă ei se ajută cu solidaritatea lor de rasă și de ură împotriva noastră, pe când noi stăm înerți.

Nu mai e un secret pentru nimeni dărâmarea operă de minare a puterilor noastre în comerț, în industrie, și înlocuirea lor prin solidaritatea universală evreiască.

Dar chiar în cultură, unde am putea ține piept mai ușor, — bătuți de păcatele noastre mari, cedăm noi singuri pasul.

Cum să plece tânărul nostru entuziast, în necunoscut, la alt capăt de țară, când în toată emoția asta care îl așteaptă el are un grav element de certitudine: acolo el nu va găsi loc pentru trai și muncă, ci solidaritatea meschină și dușmănoasă a „oamenilor d-lui cutare", marele potentat politic al orașului...

Căci viața noastră socială, așa cum e organizată acum, face totul ca să-și frângă aripile cât mai din vreme. Politica, în înțelesul ei nenorocit, a organizat toată țara în monstruoase mici cârdășii de interese.

Ca să ai locul tău sub soare, trebue să intri într'o astfel de cârdășie. Și nu poți ieși din ea, sub primejdia inexistenței, pur și simplu.

Cum să-l mai cutremuri pe tânăr din amorțirea lui nefiresc de prematură într'o viață lipsită de patetism și demnitate, când îți va răspunde arătând cum a fost mai an într'un oraș departe și cum directorul școlii i-a pufnit în nas când s'a prezentat cu ordinul denumire ca suplinitor, în mână, și i-a declarat ritos că locul e rezervat nepotului d-lui prefect, care-l va ocupa, orice-ar fi?

Suntem o țară care își ucide sufletește tineretul pretutindeni: în politică, în cultură, în viața economică. Până il coboară la rangul inert, mineral, de unelte: oamenii lui cutare!..

E de mirare cum, în asemenea groaznice condiții tineretul nostru, nu' numai că nu s'a mulțumit să moară stupid, sau să naufragieze în brațele utopiilor comuniste, — dar a găsit în el energia disperată de a începe și a hrăni noua mișcare naționalistă.

Nu. El mai poate fi încă transformat cu totul, așa cum ne trebue. Liniile mari ale destinului nostru, acum el le cunoaște.

Mai trebue învățat eroismul mărunt — lipsit de glorie dar nesfârșit de rodnic, — al vieții de toate zilele.

Ovidiu Papadima

SADOVEANU IN SPANIA

„Sfarmă Piatră" l-a mai cântărit, cu toată blândețea și cumpătatea, pe M. Sadoveanu și a dat Cezarului ce e al Cezarului.

Dar bolovanul ăsta de osândă, uneori, trece limitele înțelegerii sale, hotar peste care, cum păsești, inteligența lui primară hoinărește aiurând.

Este un fenomen ciudat, dar explicabil. Omul acesta, dăruit cu talent de mare povestitor, nu poate ți scos din basme căci apare mai străin decât am fi noi, căzând din lună.

M. Sadoveanu a rămas la cele câteva clase liceale, s'a mulțumit cu ceia ce a ciugulit atunci și cu dărnicia Celui de Sus. A încerca să ai o discuție cu M. Sadoveanu, care să se avânte dincolo de aburii unei cafenele ieșene sau de coclaurile moldovene, e tot atât de zadarnic cu a încerca să antrenezi un profan în subtilitățile calculului infinitezimal.

Judecata lui M. Sadoveanu a rămas primară, fără orizontul larg al omului de cultură, pentrucă povestitorul nostru n'a iubit cultura și nici n'avea unde s'o plaseze în basmele sale.

Studiile lui universitare le-a făcut cutind „Adevărul" și „Dimineața". Din foile astea, mintea sa a desprins câteva date și fapte deformate, pe cari le amestecă serafic ori de câte ori se ivește ocazia să dovedească celor câțva cititori că mai trăiește și el, undeva, într'un colț de țară.

Ei, dar se vede treaba că tocmai cele cinci clase liceale i-au dat îndemnul să scoată la lași o revistă flască, în care să reproducă pe iubiții săi patroni, d-nii Brănișteanu și Labin.

Își va fi făcut omul o mică socoteală. De cât să înece mereu pe duduia Margareta în lacurile și puțurile din jurul Copoului, să dea mai bine o raită, bineînțeles în compania patronilor săi, pe meleagurile pe cari prea mult se învârt numai d-nii Brătianu și Brauer.

Și, ieri în Italia, astăzi în Spania, mâine în Franța, M. Sadoveanu se preumblă grav și greu ca un tanc.

Astăzi, cum am mai spus, s'a oprit în Spania, despre care nu auzise decât dintr'o expresie ageamie: „cum intri în Spania, pe mâna stângă".

A intrat deci, „pe mâna stângă" — Sadoveanu ca democrat nu putea intra decât pe stânga — și a scris multe și mărunte:

„Lăcomia, ura și fanatismul duse la excese au fost caracteristicele călăuzitorilor Spaniei în veacuri". „Rugurile pe cari se arseau oameni au devenit petreceri publice"... Dela taciturnul Filip, până la cei din urmă suverani, dela cei mai vechi nobili, ingusti și fanatici, până la cei din urmă Don Quijotte — de ce o fi scrlind Sadoveanu cu doi t — toți au semănat vânt"... Maurii spărcuiți se întorc din Africa în vechea patrie, ca să răzbune mormintele crunte ale strămoșilor lor; legiunile de aventurieri ai tuturor neamurilor amestecate bombardează monumentele: sunt urmașii vandalilor, vizigoților, bascilor, evreilor urgisiți, crucificați și arși odinioară... etc., etc., etc.

A lui Sadoveanu este povestea asta? Nu, o citim repetată aidoma, în fiecare zi, în vrafurile de cerneală imprimată ale braerilor.

Bietul om le-a slăbisit și el într'o cafenea, și-a fecundat tărtăcuța cu ele și a dat buzna în redacția „Însemnărilor ieșene" să sperie Lăpușneanu cu profunzimile sale istorice.

Dacă Sadoveanu ăsta, în loc să-și atârne pe burta lui, cât a unui meridian pământesc, șorțuri în ciururi, mistrii echere și să maimuțărească în templele „Marelui Architect" un ritual grotesc de capchîu, ar mai fi deschis câteva cărți, ar fi putut ști ceva, cât de cât, din sbuciumul ăstei omeniri.

Dar ce putem noi face? Acum e prea târziu. Tot ce-i recomandăm, prietenește, e să-și urmeze cursurile sale cu aceleași „Adevăruri" și „Dimineți".

Noi ne mulțumim să-l însemnăm, nu la nas, căci la nas se însemnau odinioară numai domnii și jeciorii de domn, ci în creștetul capului. A-colo, unde i-am fi vrut mai multă minte, mai multă decât cea care le poartă să scrie un roman sau un basm.

Răspuns unui profesor universitar

Un sentimentalism vag și fără coloană vertebrală a transformat satul românesc într'un obiect de admirație tematică. Hai să fim cu satul, este lozinca tuturor demagogilor noștri culturali și politici, cari, în majoritatea zdrobitoare a cazurilor, manifestă o totală inaderență la ritmurile de viață proprie ale satului. Toți acești falsificatori de conștiințe și cumpărători de voturi detestă cu vânat dispreț satul, așa cum se prezintă el azi, cu întreg convoiul de mizerii și dureri. Desfătații consiliilor de administrație și beneficiarii unor situații mult deasupra putințelor lor de bieți indivizi tâmpiți de comoditate și trândăvie, rosturile unei mentalități tip veacul al nouăsprezecelea, sunt enervați de eterna și iritanta problemă a satului. Îi indispune. Se strică socotelile. Și mai ales, — ceeace formează obsesia terorizantă a mentalității lor răsuflate, — își văd amenințate feudele, ai căror seniori suverani nu pot fi decât vlăguitele lor odrasle. Într'adevăr, în ultimul timp mai ales, așa zisa noastră burghezie este terorizată, uneori până la exasperare de teama că în curând va fi cutropită de elementele desprinse din lumea satelor și îndreptate spre carierele academice. Este pretutindeni o teamă și o revoltă împotriva „țărănoilor", cari prin prezența lor în licee și universități amenință paradisul pământean al coconașilor de mâine. Timbratul nostru burghez sau ciocoiu, cu sentimentul deficienței și inferiorității în sânge, dar cu o trufașă suficiență de sine în comportamentul său social, își vede amenințată lenevia. Și atunci dă alarma, pe toate căile, împotriva „țărănoilor". Nu insistăm acuma asupra alianțelor oculte ale așa zisei clase conducătoare, în sânul căreia totul se aranjează prin căsătorii sau cumetrii. Chiar și cele mai mari fărădelegi. Pentru aceștia interesul și beneficiul, personal sau al familiei, este legea supremă a existenței. Totul este calculat și dijmuit de ei și pe seama lor. Chiar când tolerează un „intrus" sau un „parvenit" în rândurile lor, o fac totdeauna cu sentimentul autocratic al stăpânului față de slugă. Și în al doilea rând, o fac pentru a-și arăta în fața lumii „sentimentele democratice". Nu uita însă niciodată că ei au numai drepturi, iar omul de caucinc, care a lins tălpile stăpânului și i-a gădilat ambiția de om mare, uneori ridicându-l până la proporții europene, nu are decât datorii. Datorii impuse de starea lui de inferioritate socială și de sângele lui roșu. Ci stăpânul are „răspunderea" (?), niciodată controlată, a multiplelor posturi totdeauna foarte bine plătite.

Și acești oameni, fie chiar profesori universitari cari au trădat întreaga această mentalitate în răspunsurile lor la o anchetă a săptămânalului „Vremea" asupra „Crizei universitare", atribue totul, chiar și cataclismele cosmice, invaziei satului, cu flăcăii săi, în școli. Promitem d-lui profesor, pe care îl sfătuim s'o lase focului de sociologie, un răspuns mai amplu. Deocamdată ne mărginim la câteva aspecte numai din desarticulatele răspunsuri.

D. profesor fiindcă în special de unul ne ocupăm acum, este un partizan al crizei universitare. Cauzele ei le-a descifrat la recentele examene de capacitate. E curioasă unilateralitatea vederilor d-lui profesor, întreg răspunsul, minus schioapele d-sale însăilări sociologice pe marginea exproprierii, este un imn de laudă și compătimire a profesorului universitar, care nu mai prididește cu știința și cu valurile de țărani ce bat amenințător la porțile universităților. D. profesor trece, fără mustrări de conștiință peste nepotismul universitar, care a transformat facultățile în societăți anonime pe acțiuni familiare, peste amarnica nepregătire a celei mai numeroase părți din „selectul corp universitar", peste politicianizarea universităților, nu de studenți cum se strigă mereu, ci de profesori, peste absenteismul profesorilor și peste imoralitatea universitarilor. Unde este autonomia universitară, d-le profesor, cu întreg cortegiul ei de abuzuri? Dar protecționismul și internaționalismul ei politic? Și toate celelalte calamități?!

Pentru d. profesor aceste cauze nu există. Nici chiar scandaloasa problemă a taxelor, pe care, printr'o falsă comparație, le găsește prea mici față de taxele dela liceu și dela universitățile străine. D. profesor uită sistematic că liceele n'au subvențiile universităților și că universitățile străine, cu taxe mari, sunt instituții particulare. De ce nu ne-a dat exemplul Sorbonei, d. profesor, sau de ce nu spune că în Germania, bunăoară ,o bună parte din profesori nu sunt plătiți de stat ci de studenți și că numai așa se justifică taxele de examene și de frecvență pe care le încasează profesorii. D. profesor însă, în calitate de sociolog literaturizant, culege numai ce-i frumos și se supune de bunăvoie tezei pe care o susține.

În acest fel, d-sa găsește două cauze esențiale ale crizei universitare:

1. Năvala nestăvilită la universități (se înțelege a elementelor venite dela sate).

2. Criza socială, provocată de reforma agrară cu toate consecințele ei. Oricine își poate da seama cât de improprie este această cauză pentru aplicarea crizei universitare! D. profesor se ascunde după ochelarii universitari.

Și continuându-și consideratiile fade și anoste, d. profesor ridică tonul: „Nu mă sfiesc să adaog că chiar când (atențiune la stil) cel venit de la coarnele plugului izbutește să își ia tărăș-grăbiș o diplomă, el cu greu aduce în preocupările lui deprinderea aceia a desinteresării absolute, fără de care entuziasm pentru știință nu se poate naște".

Câtă mizerie intelectuală desvăluesc aceste cuvinte. D. profesor se face că nu știe că la toate examenele din această țară, bacalaureat sau capacitate, ai căror beneficiari sunt universitarii și ai căror năpăstuiți sunt feciorii de țărani, cari n'au pe nimeni la spate decât sfânta lor muncă și inteligență, flăcăii satelor se înscriu totdeauna printre fruntași. Aș putea da nume cu nemiluita. Statisticile examenelor, când nu sunt în chestiune mediocritățile celor sus puși, dovedesc anual acest lucru. Și în fața acestei superiorități vădite tremură toate reumatismele universitare.

În ce privește pasiunea științifică îi dăm ca exemplu d-lui profesor personalul științific al Facultății de Filosofie și Litere din Cluj, pe care îl cunoaștem foarte de aproape. Ne referim bineînțeles la personalul mai tânăr, conferențiari, docenți, șefi de lucrări, asistenți, preparatori, cari au avut norocul să înceapă a urca ierarhia treptelor universitare înainte ca fiii sau nepoții profesorilor universitari să-și fi făcut intrarea în alma mater. Toți cei desprinși din coapsa brazdei s'au validitat prin lucrări de o reală valoare științifică, recunoscută în țară și străinătate. Toți „domnișorii" sau „domnișoarele", nobilele odrasle ale demnitarilor, s'au dovedit de o sterilitate aspră ca un crivăț. V'aș pune multe nume sub ochelari, domnule profesor, dar e prea penibil. Se descalifică singuri.

Nu știu ce sunteți de fel, domnule profesor. Grec, bulgar sau turc, de vorbiți cu atâta înaderență și cu atâta ignorantă despre zestrea poporului românesc, al cărui grâu, folklor și literatură aveți datoria de a le tâlmăci în fața generațiilor ridicate din sfânta noastră țărănime. Ce figură sinistră sunteți silit să faceți când trebue să admirați produsele și să detestați cu atâta amărăciune producătorii. Nici cadența epică a baladei, nici adâncimile luminoase ale proverbului, nici ritmul de înălțări și întristări al doinei, nici mărimea voivodală a trecutului nostru și nici mișiunea lui de viitor nu v'a putut depărta de rădăcinile urii atavice. Căci detestând țăranul, pe meschine motive de teamă, detestați satul, și odată cu el muma noastră a Românilor.

Las-o în foc de ea sociologie, domnule profesor, și vedeți-vă de mizeria intelectuală.

Grigore Popa

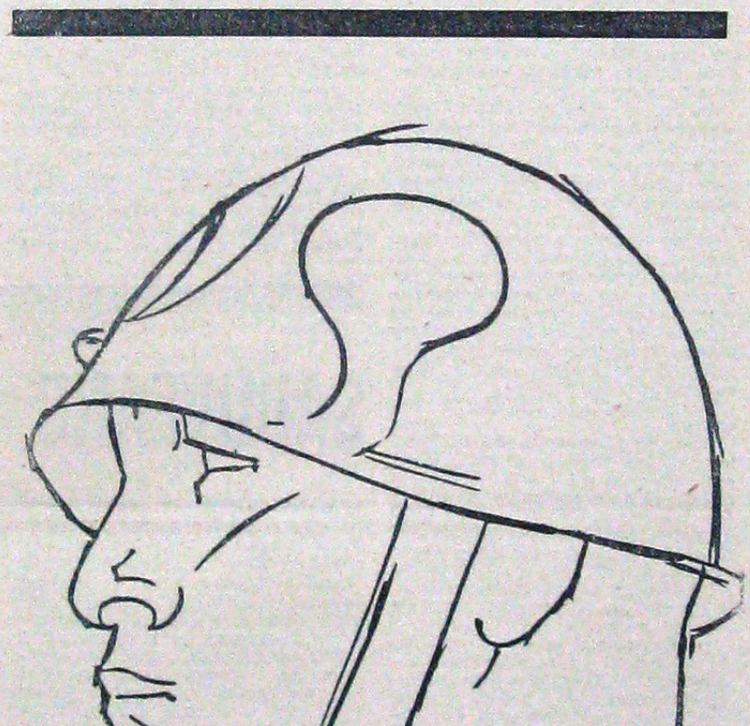

Mussolini

de VAZARENO PADELLARO

Războinicii vremilor toate
I-au dăruit puterea brațelor lor.
Poeții vremilor toate
I-au dăruit cântecele lor.
Mamele iubitoare și viteze
I-au oferit inimile.
Tunul și bronzul i-au dat glasul lor.
Ochii lui sunt sclipet de fulger
Și undă de lacuri.
Sufletul său e ca focul
Ce nu se stinge niciodată.

Bunătatea lui e mare ca valurile fără [sfârșit.
Mânia lui bicinește mișelia;
În ochi îi arde îndrăsneala.
Pumnul lui ascunde un destin
De putere și de glorie.
Pământul, adormit de milenii,
Iuvie sub pasul său și înflorește.
Azvârle spre ceruri steaguri înaripate.
Adună pe mări giganți de oțel.
Munții îmbracă iarăși coame verzi,
Alpii îi sărută casca de oțel.

Glasul lui e mai limpede ca raza lunii,
Mai arzător decât soarele amiezii,
Mai înstelat decât cerul unei nopți [de vară.
Oamenii, când îl văd, întineresc.
Flăcăii ,ascultându-l, se fac oameni.
MUSSOLINI :
Nume de caldă primăvară italiană
Flacără de tinerețe arzătoare.
Semnul lui Dumnezeu, într'o lume
În care moare dreptatea.

În șapte luni de război
A aprins șapte stele pe cerul Italiei:
Acum carul imperial strălucește
Pe bolta Patriei.
În noaptea de Mai,
În noaptea imperiului reînviat
Palatul Venezzia, sclipind între [baionete,
Între ochi și între inimi,
Se avântă în veșnicie
Ca un arc de triumf.

trad. de **Vintilă Horia**

Sărbătoarea Yom-Kipur-ului

Yom-Kipurul este sărbătoarea comică a iertării păcatelor la mozaici. Ea a avut loc zilele trecute, când târgurile „românești" au fost închise și pustii ca la Tel-Aviv.

Frați Tharaud, neîntrecuți cunoscători ai vieții de ghetto, descriu această sărbătoare cu găini învârtite pe deasupra perciunilor în fragmentul pe care-l reproducem act din cunoscuta lucrare „In umbra Crucii".

Azi dimineață, sfântul oraș Bels oferă un aspect ciudat. Abia s'a făcut ziuă. Sub streașina de scânduri de deasupra ușei, casele joase sunt luminate bizar; și, îndărătul geamurilor galbene, pretutindeni același straniu spectacol. In jurul meselor pe cari ard lumânări, Evrei și Evreice țin în mână o găină legată de picioare, o învârtesc deasupra capului, îi ard la flacăre câteva pene din aripi, apoi, o aruncă la pământ, încărcată — prin această operațiune magică — de toate păcatele lui Israel... Imediat după aceea, se văd șiruri nesfârșite de femei și copii ce duc sacrificatorului toți cocoșii și toate găinile ce ar atârna greu dacă păcatul ar avea greutate! In jurul măcelarului sacru, sângele curge șiroaie în noroiu, pasările se sbat și strigă. Unele, pe jumătate moarte, cu gâtul aproape complet tăiat, încearcă încă să fugă, scoțând strigăte îngrozitoare... Strigătului animalelor gâtuite răspund în sinagogă urletele pelerinilor biciuiți de către „șamesi", drept pedeapsă pentru călcările legii, comise, fără să știe, în cursul anului. Intinși pe patru labe ei vociferează sub asprimea loviturilor. Durerea ar fi neputincioasă să le smulgă asemenea strigăte. Pentru a urla așa, e nevoie să simți remușcarea de a fi păcătuit... Bătuți, muiați până la piele cu apă rituală, cu perciunii desfăcuți, cu inima plină de voioșie, ei se întorc acasă, pe la trei după amiază, sau se duc la Bethamidraș, ca să se ospăteze din pasările magice și să se prepare printr'o cină abondentă de postul Yom-Kipur-ului, care începe ceva mai târziu ca să se termine a doua zi. la prima stea.

Ce rapidă este o masă bună! Seara a și căzut, trebue să se și scoale dela masă! Cu toată ploaia care cade, cu picioarele în papuci, după cum este prescris, cu cămașa albă deasupra caftanului și ținând într'o mână marea lumânare a sufletului, în cealaltă vre-un vas bizar: oală spartă, ladă veche, tingire sau cutie de petrol — toți Evreii din Bels se duc la sinagogă. Asternută toată cu paie, ca să apere picioarele de umezeala solului, ea seamănă cu un staul imens. Pe bănci, pe pupitre, în unghiurile din pereți, pretutindeni unde poate sta o lădiță sau o oală, credincioșii le așează, pline cu pământ sau cu tărâte de lemn și înfig sdravăn enorma lumânănare de Yom-Kipur. Deasupra paielor, o pădure se aprinde, o pădure de lumânări ce sfârie și produce mii de explozii mici de câte ori flacăra atinge depozitul de sare lăsat pe fitilurî de lacrămile gospodăresc-lor cuvioase. Sălbatica rugă Al Het, rugăciunea pentru păcat, izvorește, se înalță în mijlocul plânsetelor:

„Eternul, Dumnezeul nostru, încuviințează-ne iertarea păcatelor noastre;

„ Păcatul pe care l'am făcut silit sau din libera noastră voință;

„Și acel pe care l'am comis din neștire;

„Și pe cel ce l'am comis cu cuvântul;

„Cel comis în public sau pe ascuns;

„Și pe cel ce l'am comis cu premeditare și cu sireteniе..."

Și spovedania continuă, frenetică, nesfârșită. Oricât ai fi de bun Evreu, celebrând regulat Sabatul, frecventând cu stăruință sinagoga și baia rituală, — cine poate fi sigur că, în ziua Marei Iertări, Stăpânul Lumei îl va scrie în Cartea celor Vii? Când nenorocirea vremurilor te constrânge să trești în exil printre popoare creștine, mii de ocaziuni se prezintă ca să păcătuești contra legii, fără să bagi măcar de seamă. De câte ori, de exemplu, trecând prin sate ca să cumperi ouă, găște sau fierărie veche, nu te invită un țăran la masa lui și-ți dă carne de porc! Primești din simplicitate, dar este un păcat de moarte! De câte ori, fără să te gândești la rău, apeși pe cântarul ce cântărește grâul țăranului: nu faci decât să înșeli pe un creștin, dar e un păcat de moarte! De câte ori nu bei vin care n'a fost strivit de picioare evreești, și este un păcat de moarte!... Și cine se poate lăuda — oricât ar fi de cuvios — că n'a călcat nici una dintre minuțioasele prescripțiuni care reglează toată viața evreească până în cele mai mici amănunte, dela naștere până la moarte, dela sculare până la culcare, care regulează tot, fixează tot, supune tot, stăpân, slugă, copii, animale, hrană, casă, îmbrăcăminte, și fac din fiecare gând, din fiecare act — aproape din fiecare mișcare — un gest religios?... Pumnii numeroși în piept scandează această înșirare monotonă și pasionată. Și toți pumnii acestei mulțimi căzând pe caftane cu o furie ritmată, produceau o impresiune puternică, sombră și sălbatică.

Terminându-se spovedania, s'au recitat psalmii. Oficiantul spunea un verset; mulțimea de credincioși urla versetul următor. Cei o sută cincizeci de psalmi ai lui David s'au desfășurat astfel în alternanța unui glas gemător, plângător, pierdut ca un plâns solitar în fundul sinagogii și a unei furtuni de strigăte ce păreau că se repet asupra acestui plâns ca să-l stingă.

Până la mijlocul nopții, vechile deliruri ale Judeii au răsunat cu violență, amestecate cu eternele vaiete. Incetul cu încetul furioșii frânți de oboseală, se lăsau să cadă în paie unde se instalau ca să doarmă. Pe la două după miezul nopții, o sforăitură de cazarmă urca în licărirea lumânărilor ce continuau să ardă. Sub căldura luminii, bastoanele groase de ceară se încovoiau, se aplecau de-a supra corpurilor întinse; picături de ceară arzătoare căzeau pe bărbi și caftane, formând stalagmiți și, dacă, întâmplător, o picătură atingea o față sau o mână, un strigăt îngrozitor de durere suspenda sforăiala. Câțiva bătrâni de care nu se atingea somnul continuau să cânte încet psalmii cu mișcări din cap și o nesfârșită legănare a corpului; își umpleau nările cu tabac, izbeau cartea în cadență, vociferau la paragraful cel mai mișcător, recădeau în somnolență și se trezeau brusc, cu tresăriri de spaimă, ca să mai vocifereze iar...

Se crăpa de ziuă și frigul trezi pe cei ce dormeau. Așezați în paie, își frecau ochii orbiți de lumânări și luau drumul băiei rituale. Nu mai flecăreau; abia dacă gesticulau. Păreau striviți cu toții sub apăsarea unei desnădejdi profunde, a unei infinite dureri. Și nu era numai tristețea acestor zori, nici noaptea petrecută pe paiele umede, nici lihnirea stomacului nemâncat care-i face atât de întrunecați, — ci gândul că astăseară, când steaua lucitoare va apare pe cerul în care, acum, albeau zorile, Dumnezeu îi va fi judecat definitiv.

Timp de încă douăsprezece ore, s'a revărsat rugăciuni și plânsete. Toate fețele erau livide de excesul de oboseală, de post și de nesuferitul miros de sudoare umană și de ceară arsă. Câteodată, un credincios cădea leșinat în paie. Era scos pe piață. Mulți, care simțeau că le vine rău, duceau la nas un flacon mic de ether care adăuga un miros de spital la celelalte puturoseni. Și cu cât trecea ziua, cu atât rugăciunile câștigau în intensitate și furie. Inainte de a se fi înfăptuit sentința divină, toți Evreii aceștia voiau să arunce în balanța Domnului un morman de rugăciuni și gemete. Din când în când izbucnea iar rugăciunea Al Het și pumnii în piepturi deveneau mai apăsați și mai violenți. Afară, ziua murea, ploaia începuse să cadă cu tărie. Cerul încărcat cu nori era negru, și, în sinagogă, strălucitoarea pădure de lumânări, care arde de mai bine de douăzeci de ceasuri, nu mai forma, la nivelul meselor, decât tufișuri luminoase. Atunci, cu sfârșitul zilei se înalță sublimul când al „Meilei":

„Fii lăudat, cel Etern, care faci să se apropie seara;

„Deschide-ne porțile Cerului, când se închid porțile zilei;

„In momentul în care noaptea își întinde vălul, în care ziua dispare, primește rugile noastre, o Doamne;

„Ziua este în declin, soarele se culcă. O, tu, Cel Etern, deschide-ne poarta lăcașului tău!

„Aibi milă, aibi milă, Sfânt al Sfinților! Șterge relele și nedreptățile noastre;

„Fă să se risipească păcatele noastre ca fumul;

„Fă să dispară greșelile noastre ca un nour;

„Fă să pălească păcatele aleșilor tăi ca zăpada..."

In mijlocul plânsetelor s'a mai spus rugăciunea celor în agonie: „Abinu Malchenu!... Tatăl nostru, regele nostru", apoi „Șema Israel": „Ascultă Israel, Cel Etern Dumnezeul nostru, Eternul, este unul", care este rugăciunea cea de toate zilele, marea rugăciune a poporului evreu. Dar abia au ajuns ultimele cuvinte, în negurile ce cădeau, până la tronul Domnului, și sunetul Șoifer-ului izbucni. Insă de data asta, nu mai ieseau din cornul de berbec, ca la Ros-Hasună, mugete repetate, ci o notă unică, un muget prelungit cu putere, un ultim, un suprem apel la îndurarea divină.

Mugetul încetă: Dumnezeu se pronunțase. Dar cum ploaia cădea în șiroaie și nici o stea nu arăta sfârșitul sărbătoarei, clipa sublimă a iertării în care cel ofensat uită ofensa, în care fiecare se reconciliază în eterna îndurare,—cei mai îndârjiți pretindeau că postul nu s'a sfârșit, că Domnul n'a judecat încă, deoarece, pe cerul încă negru, nici o stea n'a apărut. Atunci în casa Domnului, în loc de scena împăciuirii și a iertării, s'a produs o bătaie furioasă între cei ce credeau că Yom-Kipur-ul s'a terminat și ceilalți, cari cereau să se mai prelungească rugăciunile.

In sfârșit, și cei mai frenetici au trebuit să recunoască acum că noaptea venise. Câteva momente mai târziu servitorii rabinului aduceau în sinagogă, băncile, mesele, farfuriile, paharele. Și sfântul oraș Bels sărbătorea printr'un ultim banchet, sfârșitul Zilelor Grozave.

A doua zi. la răsăritul soarelui, începu pe piață bătălia trăsurilor; în gară, sub privirea marelui Christ de tablă de fier, pelerinii luau cu asalt vagoanele ce trebuiau să-i răspândească în orașele și satele depărtate din care veniseră. Printre injurături, plesnituri de bice, scârțâit de care în fâgașe de noroiu, Amram își înhămă calul. Ah! și bietul animal săracul, postise de Yom-Kipur! Tobie Gold nu s'a mulțumit să la din rația lui zecimea ce se datorește săracilor; a luat rația toată! Și Amram, considerând tristul hal în care se găsia jugarul său, se întreba cu neliniște dacă va putea să-i tragă pe amândoi, pe el și pe ginerele său, până la Hunfalu.

Când își opri căruța în fața casei Șoifer-ului, acesta spunea fiului său:

— Am să-ți dau, o copilul meu, o comoară neasemănată, o lanternă de diamante, lanterna lui Gam Zu...

Trebitz, uimit, trăgea cu urechea, băgător de seamă.

Acest Gam Zu era un talmudist, un subtil între subtili, un înțelept printre înțelepți și care fusese poreclit astfel pentru că avea obiceiul să spună, în toate ocaziunile: „Gam Zu letova! Totul e bine!", Or, fiind pe drum și apucându-l noaptea într'o pădure, a atârnat de gâtul măgarului său o lanternă aprinsă ca să ție fiarele la distanță. Vântul a stins flacăra; călătorul a spus „gam zu" și n'a mai aprins-o. Când a plecat a doua zi, a descoperit la câțiva pași de unde dormise, cadavrele a doi nenorociți de negustori ce au fost uciși și jefuiți de hoți atrași de lumina lanternelor lor. Înțeleptul mai zise odată: „gam zu" și-și văzu de drum.

— ...Iți dau, — zise Reb Elje, — lanterna lui Gam Zu. Ea este lanterna înțelepciunii. Chiar stinsă, chiar nevăzută, ea te va conduce în viață.

— Bine grăit, Rabi, — zise Amram, cam decepționat de imaterialitatea tezaurului.

In vremea aceasta, bătrâna Sarah așează în căruță micul bagaj al fiului său, bagaj care se compunea, în afară de prețioasa lanternă, din o cămașă de sărbători, caftanul de Sâmbătă, talăsul și tvilimii înveliți cu grijă într'o basma. Reb Elje binecuvântă pe călători, Amram trase de sforile ce-i serveau de hățuri și căruța porni prin noroiu.

Dela Abraham și Iacob, câți fii ai lui Israel n'au plecat așa! Câte căruțe n'au dus în largul lumii, departe de tații și mamele lor, pe copii de evrei! O Sfânt al Sfinților, fii binecuvântat! întotdeauna i-ai avut în pază, și i-ai făcut să înflorească printre neamurile străine! Fie ca și acesta să facă să dureze printre veacuri numele lui Abraham și Isac! Fie ca și el să se înmulțească la nesfârșit printre neamuri!

Astfel se ruga în inima sa bătrânul Șoifer, în vreme ce trăsura se depărta, ducând spre Ungaria pe copilul acesta pe care, poate, n'are să-l mai vadă. In mica odăiță ce-i aparea acum, în mod brusc, mai mare, îl așteptau pergamentul, cernelurile, penele de găscă... Se așeză la masă, se înveli în talăs și începu să copieze Tora pentru Hunfalu.

Jérome și Jean Tharaud

Cine?

La primăvara care vine

cine

va îngriji grădinile domnești?

cine

cu toamna care vine

va culege rodul faptei românești?

Cine

va desgropa pe dealuri de credințe, [viile,

ca în toamna care vine

cu vuiet de chemări și fapte

să stoarcă furtunatec pentru toate [veșniciile

mustul dulce al dragostei de frate

...fără lacrămi, fără moarte.

Cine?

Valeriu Bora

TINEREȚE EROICA

Nimic nu e mai plat și mai stupid decât o tinerețe care se consumă în comoditate și în odihnă.

Tinerețea e vârsta frumuseții iraționale și a elanurilor generoase, — vârsta în care viața se frământă dur și frenetic. La 20 de ani, fiecare din noi se simte un vulcan de energie în necontenită fierbere, o forță a naturii în stare să spargă orice rezistență vrăjmașă.

Suferim și ne bucurăm, cu aceiași splendidă și pură pasiune a abandonării. Suferința și bucuria noastră sunt o revărsare a ritmului vital care își frânge marginile spre a se dărui întregei lumi. Fără să aibă vre-o cauză sau vre-un scop răspicat, actele noastre sufletești izbucnesc spontan și intens asemeni unei tulpini de crin din pământ.

Sensul lor se confundă cu acela al unei risipiri gratuite. Revolta și credința tinereții sunt expresia aceleași mișcări ce se sbate undeva în întunecimi subterane. Tânărul își trăește viața nediferențiat, adică natural și sincer. Maturizarea artificializează. Te smulge oarecum din masivul complex existențial și te asvârle pe tărâmuri sterile, unde orice mișcare își încremenește devenirea. Un an ce se scurge pe albia nesfârșită a vremii este o capitulare umilă în fața unei puteri care te copleșește. Obosită, viața se înstrăinează de rosturile ei originare și se închide din ce în ce în zări mai strâmte. Cine acceptă să fie matur — și mai cu seamă cine-și face un titlu de glorie din aceasta—, însemnează că preferă renunțarea, elanului în mereu dârză ascensiune cuceritoare. Acea seninătate olimpică, în jurul căreia s'au iscat atâtea inutile discuțiuni, nu este în fond de cât o dezertare, un act de ipocrită lașitate. Marile convertiri de totdeauna și în deosebi convertirile răsunătoare ale veacului nostru, — iată ce sunt: trădări de destine, trădări ale tinereții. In locul fervorii sbuciumate, care îi ținea într'o atitudine de acut antagonism cu lumea și cu poziția valorilor consacrate, apologeții de astăzi ai unor credințe negate până mai ieri cu neistovită furie, au ales soluția comodă a împăcării. Liniștea spirituală s'a substituit frământării chinuitoare. Fapta iluminării creștine a lui Papini, — firește, e nespus de bogată în învățăminte însă nu e mai puțin lașă — judecată fiind după criterii nealterate de false imperative moraliste.

Insul fără copilărie și Dumnezeu care preconiza în vorbe de-o impresionantă violență, ideia stranie a sinuciderii în masă și care scria că realitatea morții e o absurdă minciună — a ajuns, doar peste câțiva ani, să fie autorul celebrei istorii a lui Crist.

Papini n'a avut curajul și tăria sufletească să-și suporte tinerețea. A fugit din fața ei, degradându-și destinul. Aici stă ascuns tâlcul convertirii sale.

Frica de a nu zăbovi prea mult pe crestele de foc înghețat ale negativismului absolut, în care orice gând era transformat într'o dramatică zguduire, a sădit în sufletul său nevoia de salvare. Papini trebuia să se salveze, iscălind chiar un pact de neagresiune cu viața, cu societatea și cu religia. I se cerea un singur lucru: să se deteste. Fără regrete, revoluționarul de odinioară a consimțit. Revolta dură a tânărului filosof înrăjbit cu toate sistemele cugetării umane, s'a metamorfozat într'un fel de foarte curios fanatism mistic. Barbara luciditate cinică a înegalabilului polemist și-a însușit aparența unui inofensiv sentimentalism. Înfrânte, elanurile spontane ale negației s'au pus în slujba afirmațiilor integrale.

Jinduita pace spirituală i-a învăluit ființa. Papini a intrat pe o linie moartă a istoriei — tocmai fiindcă s'a trădat pe el însuși. Pacea spirituală, această iluzie întotdeauna ispititoare spre care se îndreaptă nenumărate vreri istovite, l-a silit să se complacă în ariditate.

Creația se hrănește din ceeace s'a numit în termen zarathustrian patosul distanțelor și al contrariilor: nu din pace ci din învălmășala ciocnirilor lăuntrice, din acel necontenit conflict ireductibil în care se găsește artistul cu tot ce este în el și în afară de el. Increștinindu-se, Papini s'a făcut prietenul generos al tuturora: s'a desprins din văzduhul aspru al conflictelor și s'a înstrăinat de voluptatea mistuitoare a creației. Maturizarea lui Papini e un fapt profund laș și de-o inepuizabilă platitudine care nu-și are perechea decât în rândurile introductive ale amintitei sale istorii.

Omul care și-a păstrat mereu vie și proaspătă tinerețea este F. Nietzsche. (Și-a răscumpărat îndrăzneala cu 12 ani de splendidă nebunie!) Profesorul de filologie de 25 de ani dela Universitatea din Basel, pătruns de spiritul culturii antice a privit drept în față decăderea Europei. In creerul său se născu ideia uriașă a unei regenerări izbăvitoare, durată pe sinteza tragediei grecești, a metaficzicii lui Schopenhauer și a muzicii wagneriene. Animat de un febril avânt și-a mărturisit gândurile de timpuriu. Viziunea profetică a fost schițată în studiul de neobișnuită vâlvă asupra originii tragedici — apărut odată cu victoria Germaniei asupra Franței în urma războiului dela 71. Incă de atunci se putea întrezări felul în care Nietzsche își va defini cu uluitoare impetuozitate logică gândirea. Viitorul doctrinar al supraomului admira infinit noua dramă muzicală a lui Wagner și pesimismul schopenhauerian numai ca întrupări ale duhului dionisic. El vedea în aceste două măreție fenomene culturale moderne singurele valori în care substanța fecundă a antichității eline presocratice a reînviat ca prin farmec.

Se știe cum a evoluat geniul muzical al lui Wagner. Prin abdicări și concesii în folosul gustului public și sub presiunea anumitor exigențe arbitrare. Deasemenea, filosofia lui Schopenhauer analizată cu necruțătoare luciditate se dovedea prin excelență nondionisică, o negare brutală a spiritului dionisic.

Nevoia unei examinări de conștiință radicală era de neînlăturat. Spre a nu se trăda pe el însuși, Nietzsche și-a sacrificat idolii, nu cu regret ci cu bucuria nemărginită a omului care a izbutit să se cunoască după sfâșietoare nesiguranțe. Gestul lui spiritual de ură, echivalează cu o eliberare. Nietzsche s'a purificat, s'a apropiat și mai mult de el însuși. S'a desăvârșit prin singurătate. Sunt convins că atunci când așternea pe albul pustiu al hârtiei atacurile nemiloase din Cazul Wagner. sau atunci când răzbunarea împotriva maestrului pesimist scăpăra în aforisme sângeroase, Nietzsche a trăit sentimentul singurătății la cele mai reci înălțimi.

Suferința izolării absolute nimeni n'a sorbit-o cu atâta păgână ardoare ca autorul imnurilor zarathustriene.

In actul acesta de îndrăzneală și de frângere a tuturor primejdiilor — stă o bună parte din taina influenței nietzscheene asupra structurii psihologice a veacului nostru.

Nietzsche ne-a învățat să disprețuim compromisul și să urâm renunțările.

El ne îndeamnă să ne iubim cu distrugătoare cruzime puritatea tinereții. Adică să nu ne batem joc de noi înșine și să nu ne mințim. Să rămânem întotdeauna pe brazda propriului nostru destin, nefalsificați și singuri. Nici un risc nu e prea mare. Durerea devorantă a solitudinii să nu ne înspăimânte iar chinul înstrăinării de lume să fie o imensă fericire.

Nietzsche ne-a învățat să ne iubim — nu în sens moral — mai presus de orice. Numai așa umanitatea din noi își împlinește menirea, ridicându-se în zonele frumosului pur. Categoriile etice sunt lăsate în urmă. Ceeace interesează e viața.

Curajul de-a fi mereu pe aceeași linie existențială, mereu pe piscurile bucuriei și ale tristeței însingurate,— curajul acesta demonic de-a face din viața ta supremul adevăr cosmic și unica frumusețe universală în ciuda oricărei amenințări ce te pândește — iată cum aș încerca să definesc în vorbe cam vagi sentimentul tinereții eroice.

In lumina acestei caracterizări, afirmația că victoria naționalismului asupra comunismului — sau a dreptei asupra stângii, — însemnează victoria lui Nietzsche asupra lui Marx, își desvăluie complet înțelesul.

Tinerețea eroică este stilul în care se desfășoară naționalismul și totdeodată stratul afund din care se nutrește. Desigur, e nespus de naiv să suții că pentru a-și însuși ideologia de dreapta nu ai nevoie decât de o ingustă pricepere a proceselor politice.

Naționalismul integral, înainte de orice, este o viziune proprie a lumii și a lucrurilor, o atitudinea în fața existenții, un fapt spiritual — dacă vreți, care se integrează și trebuie să se integreze într'o anumită perspectivă metafizică.

Antinomia dintre comunism și naționalism e ontologică, irezolvabilă, fatală. Aici raporturile sunt de o intransigentă exclusivitate. Lupta se dă între două feluri de-a concepe viața, între două sentimente existențiale și nicidecum între două tendințe de suprafață. Conflictul acesta ce se sbate în cele mai profunde regiuni ale ființării omenești, prin chiar cruda logică de devenire a faptelor, impune cu inexorabilă necesitate distrugerea unuia din termeni.

Comunismul nu se poate realiza în istorie decât prin nimicirea totală a curentelor de dreapta și invers. Deaceea o bătălie de exterminare, fie ea cât de sălbatecă, e rodul firesc al unui proces. In fața unui astfel de fenomen simțămintele de spaimă și mirare n'au ce să caute. Dimpotrivă, satisfacția amorală a unei verificări pe plan obiectiv este pe deplin justificată.

Naționalismul cu sufletul transfigurat de fiorul credintei sale — așa judecă. El vede în adversarul său marxist întruparea unei idei a cărei anihilare constitue o primordială și naturală datorie. Concepția eroică despre lume a naționalistului nu admite coexistența unor forțe antagoniste în acelaș cadru. De aici — antidemocratismul doctrinei de dreapta. Firesc, statele naționaliste sunt state tota'itare, omogene. Conținutul se confundă cu forma până la identitate, alcătuind o indestructibilă unitate structurală.

Tinerețea eroică refuză să se închine abstracțiunii. In fiecare hibridă plăsmuire conceptuală ea își recunoaște un dusman. Tinerețea eroică se devotează numai realității și valorilor concrete. Gândirea ei e vitală precum vitală îi este și suferința și bucuria.

Camarazi ai crezului naționalist, în fiecare act al nostru să consumăm viață, cât mai multă viață. Cuvintele noastre să fie fâșii de flăcări, gesturile noastre jertfe de sânge, durerea și fericirea noastră izbucniri aurorale de energie purificată. Iar răzbunarea noastră să strângă în focul ei lăuntric tot ce avem mai bun și mai curat.

Menirea generației de astăzi asta este: să nu-și trădeze eroismul, să nu-i fie frică de propria-i tinerețe ci s'o preschimbe într'o dogmă mântuitoare.

Și mi se pare că chipurile autentice ale acestei generații au început să-și sporească amenințător numărul.

Ceeace-i mai frumos e că numele lor nu-l veți întâlni decât sub lespedea vie a anonimatului.

Tinerețea eroică este România subterană de acum sau dacă doriți, România renașterii transfiguratoare de mâine.

Septimiu Bucur

Unde sunt Legionarii?

Am zăvorit credințele în cuști de lemn
și unul fiecare
am plecat la drum prin România Mare
fără îndemn.

Culeș-am bogății cu brațele amândouă
și eu
și tu
și el
cărtind pe Bunul Dumnezeu
și Țara asta — pâine albă, pâine nouă.

Am zăvorit credințele în cuști de lemn
și depe harta dragostei de Țară
— azi piatră albă, funerară,
s'a șters al Crucii semn.

— Unde ești Voevoade Decebal,
unde ești părinte, Împărat roman?

Unde?

S'au risipit cetățile cu ziduri tari.

Că nu mai știm prin care veac
murîră falnicii Legionari.

Valeriu Bora

Mesianism ardelean

„Asociaţiunea pentru literatura şi cultura poporului român", mai pe scurt spus „ASTRA TRANSILVANA", şi-a sărbătorit cu un fast deosebit existenţa a trei sferturi de veac — mai zilele trecute.

In Blajul renaşterii noastre spirituale, în acea Romă Mică cum îl denumise Eminescu, s'a actualizat acel ideal de vieaţă românească cu care s'au hrănit atâtea generaţii: munca desinteresată şi spinoasă pusă în slujba neamului. A te fi născut român şi a munci pentru afirmarea românismului, a latinităţii noastre, pentru secolul trecut era cea mai înaltă chemare.

„Să lucraţi fraţi! Am lucrat şi noi, dar voi încă mai mult să lucraţi!", era glasul de îndemn a lui I. Maiorescu. Din acest ideal de vieaţă, Ardealul românesc din secolul al XIX-lea a dat acea serie de mucenici şi apostoli ai românismului; vizionari şi realizatori totodată, au dat ascultare glasului lor lăuntric şi glasului unui popor ce venea de dincolo de veacuri.

Omul eroic — gen Gheorghe Lazăr şi N. Bălcescu, a predominat epoca renaşterii noastre spirituale. El a fost multiplicat la infinit şi, putem spune că în fiecare colţ de ţară se găsea câte un stegar eroic, mandatar al imperativelor noastre categorice. Lui şi numai acestui om — erou, care ca un mesia a sângerat şi şi-a purtat crucea credinţelor lui, i se datoreşte existenţa noastră ca popor cu meniri istorice.

Spiritualitatea românească în componenţa ei organică, n'a fost încă prezentată în toată amploarea. Simplele afirmaţii care privesc aspecte parţiale şi de suprafaţă, vor trebui desigur coordonate şi închegate în studii din care să reiasă în evidenţă specificul şi menirea noastră ca popor. Şi se va putea vedea atunci că sufletul românesc dealungul veacurilor, a opus o rezistenţă titanică pentru păstrarea caracterului lui, îm-

brăcând diferite forme streine: fie de-o coloratură specific apuseană (calvinismul, luteranismul, umanismul polon), fie de-o alta balcanică (slovismul).

„Astra transilvăneană" a fost o cetăţue de rezistenţă a spiritualităţii româneşti din Ardeal, care, la un moment dat, se vedea ameninţată în existenţa ei. Dar ea a devenit o irezistibilă forţă dinamică, regeneratoare şi păstrătoare de românism chiar dincoace de Carpaţi — în vechiul Regat. Românismul organizat, luminat şi încălzit în chiliile Blajului şi în cercul Astrei, a fost salvator pentru românii din ţara liberă.

Cultura românească, ajunsă în pragul secolului al XIX-lea — după glorioase întâlniri cu slovismul şi catolicismul apusean din care eşise cu forţe proaspete, era pe punctul să fie întunecată şi destinată lâncezelii de greco-fanariotism. Atmosfera de streinism dela Schitul Măgureanu din Bucureşti, nu se situa pe plan singular; ea se găsea în fiecare oraş românesc mai mare sau mai mic, începând cu Craiova banilor olteni, cu Iaşii, Botoşanii şi terminând cu Bârlad, Vaslui sau Tecuci.

S'a produs însă atunci o reacţiune puternică isvorită din sufletul românesc şi animată de dascălii ardeleni. Inceputul a fost făcut de acel mucenic al neamului nostru — de Gheorghe Lazăr şi continuat în acelaş spirit vijelios de acea glorioasă falangă de ardeleni dela Sf. Sava, de un Ion Maiorescu la Craiova, de Simion Bărnuţiu la Iaşi, sau de un Ion Popescu la Bârlad şi mulţi alţii presenţi prin fiecare oraş al vechiului Regat.

D. O. Densuşianu spune că: „O epocă de regenerare începe pentru întreaga noastră vieaţă inelectuală când învăţaţii transilvăneni vin să propage prin scrierile lor convingerile pe care se întemeează renaşterea noastră dela începutul secolului trecut. Idelle pentru care a luptat şcoala transilvăneană a schimbat cu desăvârşire modul nostru de a gândi şi lor le datorim multe din binefacerile de care ne bucurăm şi cu care ne răsfăţăm astăzi" (Literatura română I, p. 3).

Intr'adevăr toţi aceşti dascăli ardeleni veniau cu rigorismul lor de vieaţă cu erudismul şi entuziasmul patriotic căpătat în chiliile Blajului sau atmosfera „Astrei" şi pe care le volau să fie impuse dincoace, în vieaţa spirituală a Regatului. Datoriţă zelului pe care aceştia îl depuneau în munca lor regeneratoare, ca şi caractedului lor sobru şi pietros, vieaţa lor lua un aspect mesianic. Ca şi Mesia, dascălii ardeleni au trebuit să poarte crucea şi să sângere întru întronarea spiritului naţional copleşit de grecism.

Sfârşitul atât de dureros a lui G. Lazăr, este şi a lui Eftimie Murgu şi a lui Ion Maiorescu sau Ion Popescu.

Ceeace trebue să desprindem din toată această atmosferă de vieaţă spirituală e, că fenomenul cultural Gheorghe Lazăr nu a fost unic. El a fost general şi de el trebue să se ţină seamă în prezentarea morfologică a culturii române. Desigur că în fiecare centru românesc, ca o relativă tradiţie istorică, acea forţă dinamică a „Astrei" şi Blajului a avut o influenţă binefăcătoare asupra sufletului nostru românesc. In fiecare oraş al vechiului Regat a existat acest om — messia care cu tot sprijinul dat de către acei boeri înţelegători şi iubitori de tradiţie strămoşească, s'a jertfit şi a fost crucificat întru impunerea unei credinţe regeneratoare de neam.

G. G. Vrabie

EXTERNE

GRINGOIRE. — *Cu prilejul unei serbări organizate de ziarul comunist francez* l'Humanité, *la Garches, a avut loc o mascaradă gen* Frente popular: *energumeni s'au deghizat în preoţi şi femei de stradă în călugăriţe, executând dansuri obscene. La protestele presei naţionaliste, oficiosul* Le Populaire *a răspuns: „Ce, nu cumva vreţi să vi se ceară scuze?".*

❖

Revista Spania Antifascistă *din Barcelona publică, pe prima pagină, un clişeu reprezentând douăzeci de preoţi, cu următoarea legendă: „Un popă, mai merge! Dar douăzeci!... Cel mai paşnic dintre oameni simte dorinţa de a se deda la masacre".*

❖

In vecinătatea localităţii Ciudad Real, bolşevicii spanioli au legat 43 de preoţi, călugări şi călugăriţe unul de altul, dezbrăcaţi. După aceea i-au obligat pe ţărani să-i mutileze, smulgându-le nasul, urechile şi scoţându-le ochii.

❖

Membrii frontului popular spaniol au găurit capul unui preot bătrân cu burghiul şi l-au spart cu aer comprimat.

❖

O bandă de comunişti a năvălit într'o biserică din Barcelona. După ce preoţii au fost asasinaţi şi Sfântul Locaş devastat, energumenii s'au îmbrăcat în hainele preoţilor, simulând o slujbă religioasă. Iată însă că, la un moment dat, biserica a fost invadată de alţi marxişti cari, luându-i pe primii drept preoţi, i-au omorît până la unul.

❖

Pretutindeni, călugăriţele au fost martirizate într'un mod nedemn. Tăierea sânilor nu constituia, pentru marxişti, decât o distracţie inocentă.

❖

Un englez refugiat din Jaen povesteşte că a văzut opt capete de călugări atârnate de ferestrele unei mănăstiri. In aceeaşi localitate, călugăriţele au fost dezbrăcate şi plimbate pe străzi, până ce căzeau epuizate. In cele din urmă ele au fost violate de miliţieni, stropite cu benzină şi arse de vii. Preoţii au fost mai întâi mutilaţi şi apoi târâţi până la rug.

❖

La Irun, comuniştii i-au asasinat pe Maura, fiul unui fost ministru, pe ministrul Matos şi pe şeful poliţiei. Victimele au fost forţate să-şi sape singure mormântul.

La Madrid, un grup de ostateci compus din bătrâni, femei şi fete — ce mai întâiu au fost violate — a fost grămădit într'un bazin, la Casa del Campo. Comuniştii au tras apoi cu mitraliera. Nefericiţii au fost apoi stropiţi cu benzină şi arşi.

❖

Frente popular *a asasinat numeroşi foreadori bănuiţi că simpatizează cu naţionaliştii. Mai toţi au fost executaţi în modul următor: Ca la luptele de tauri, ei au fost străpunşi de numeroase banderillas, după care li s'a înfipt o baionetă în ceafă.*

❖

La Ronda, comuniştii au masacrat 600 persoane, după ce mai întâiu le-au înfipt scobitori în ochi. Căţiva notabili au fost legaţi la ochi şi obligaţi să treacă pe o scândură întinsă de-asupra unei prăpăstii. Căderea fiecărui nefericit era prilejul celei mai mari bucurii.

❖

Printre conducătorii marxiştilor din Ronda era şi banditul Pedro Flores, eliberat din puşcărie de Frente popular. *El dădu ordinul ca doi dintre foştii săi gardieni să fie legaţi de coada unui cal şi târâţi în galop pe străzile oraşului.*

❖

Masoneria este reprezentată, în „guvernul" din Madrid prin: Largo Caballero (prim ministru); Alvarez del Vayo (Externe); Indalecio Prieto (Aer şi Marină); Angel Oalazza (Interne); Juan Negrin (Finanţe); Giral (ministru de Stat).

❖

Ziaristul Blaise Cendrars scrie din Spania:

„Iată două încărcătoare de proveniencă franceză, găsite la San-Marcial. Unul conţine zece cartuşe şi este fabricat de o întreprindere particulară. Celălalt, conţinând opt cartuşe Lebel, poartă marca unei fabrici militare".

❖

Pentru activarea prpagandei comuniste în Portugalia, Kominternul a delegat la Lisabona doi instructori: Grienberg, alias Pozo şi Kotoff. Primul a condus multă vreme activitatea revoluţionară în Brazilia, la San-Paulo. Al doilea s'a distins cu prilejul diverselor revoluţii din America de Sud.

❖

JE SUIS PARTOUT. *Preoţi şi proprietari fugiţi din Badajos şi Merida povestesc cu groază scene de o cruzime de nedescris. Confirmaţia acelor povestiri vine odată cu intrarea trupelor naţionaliste în satele abandonate de comunişti. Pretutindeni numai cadavre mutilate şi corpuri omeneşti spintecate şi expuse la ferestre ca vitele la abator.*

❖

Faimoasele „miliţiene" ale frontului poupar spaniol, descrise în culori atât de vii de tovul Lucien Vogel în „Vu", au eşit direct din lupanare. Distracţia cea mai inocentă este de a se deda la jocuri erotice, sub bolţile palatelor aristocraţiei iberice sau în bivuacuri.

I. Ang.

MEGALOMANIE IUDAICĂ

Am primit nu de mult timp o carte intitulată banal „Căinţa" şi scrisă de un oarecare inginer Monterosi-Galaţi. Cartea mi-a fost dată cu următorul autograf protocolar: „Cu mult drag, amicului Iordache..." Ocupaţiile nu mi-au ingăduit s'o răsfoesc până acum câteva zile, când — deschizând prima pagină mi-am dat seama că am de-face cu una din cunoscutele cărţi iudaice de propagandă umanitaristă, însă într'o manieră şi de un cinism care meritâ osteneala de-a face cunoscut cetitorilor acestei reviste cuprinsul ei.

In primul rând ţin să remarc că „amicul" Monterosi — autorul, — a binevoit să imite pe numeroşii săi coreligionari din publicistica românească, împrumutând un pseudonim. Numele său adevărat e Beno Rosenberg (membru al logii pytagorice din Galaţi, N. R.). Piesa (căci cartea „amicului" Rosenberg e un fel de piesă de teatru — în 3 acte şi un tablou), aduce în scenă vreo 25 de personagii, dar nu personagii mărunte, ci tot unul şi unul: Hitler, Mussolini, Stalin, Trotzky, Pilsudsky, Titulescu, Venizelos, Kemal-Paşa, Wilhelm II, Rotschild, Iisus, Alfred Rosenberg, etc. Adică toţi stăpânii de eri şi de azi ai lumii vin şi defilează în faţa imaginaţiei d-lui Rosenberg-Monterosi.

Dar nu numai atât. O simplă defilare n'ar avea decât efectul pur bănesc al unui film fabricat în studio-urile evreeşti de peste ocean. Or, autorul piesei „Căinţa" urmăreşte altceva. Urmăreşte anume convertirea lumii la doctrina umanitaristo-iudaică, după cum ne explică în însăş prefaţa lucrării: „Aş fi vrut să intitulez această modestă lucrare „Pacea universală prin Adevăr", căci acesta mi-e scopul ce-l urmăresc, dar am lăsat acest titlu lung să se subînţeleagă". Să zicem că l-am subînţeles" şi să trecem mai departe spre a vedea Adevărul, cu A mare, de care vrea să ne convingă autorul.

D. B. Rosenberg („amicul"), pune pe fiecare din personagiile d-sale să vorbească. Şi vorbesc pe rând, şi se căesc de faptele lor şi Hitler şi Mussolini şi Stalin şi Trotzky — însă nu veţi fi, cred, atât de naivi încât să vă închipuiţi că nu există deosebire între căinţa lui Stalin şi aceea a lui Hitler. Şi nu deosebire de nuanţă — bineînţeles — ci de fond. D. Rosenberg e foarte prudent şi foarte diplomat.

Iată, spre exemplu, o răfuială între bancherul evreu, baronul Rotschild, şi Alfred Rosenberg, sfetnicul d-lui Hitler:

A. ROSENBERG (se apropie cu aer de linguşitor). Eu sunt sfetnicul lui Hitler şi ne-am propus să ducem lupta de destrămare a comuniştilor cari vor să distrugă capitaliştii şi să le ia averile.

BARONUL (ironic): Şi dacă le vor lua ce este? Cât mai am de trăit? Aş da singur averea numai să-mi dăruiască vr'o câţiva ani de linişte în aerul liber şi sănătos de la ţară; să mai aud cântecul păsărelelor şi nu al oamenilor de afaceri, ca d-ta, cari căutaţi numai ghesefturi personale, făcând să sufere copiii nesimţiţi. D-ta eşti un Iuda convertit din interes, şi ca să poţi face afaceri te-ai făcut antisemit, spărgând capetele oamenilor nepuinciosi.

A. ROSENBERG (Linguşitor): Dar noi nu suntem în fond antisemiţi, aceasta e numai un mijloc de-a câştiga încrederea poporului, căci în ignoranţa lui trăieşte cu ideia că toţi evreii sunt bogaţi şi posedă averile lumii. Eu fac de nevoe tot ce fac. Scopul nostru este să înfrângem dictatura şi să apărăm capitalul. Noi suntem subvenţionaţi şi de marii capitalişti evrei, şi ca să nu dăm de bănuit o facem pe antisemiţii.

BARONUL (dezgustat): Pentru acest motiv te-ai făcut antisemit? (enervat): Piei din faţa mea, instigatorule!

A. ROSENBERG (răstit): Dar d-ta cum ai ajuns să posezi cea mai mare avere din lume?

BARONUL: Tot prin afaceri, dar nu cu duşmânii şi intrigi. Cu banii mei fac acte de binefaceri pentru săraci şi ţările sărăcite. Adio, d-le Rosenberg şi spune-i d-lui Hitler al d-tale să-şi vadă mai bine de bidinea, decât ar infiltra ura între cetăţenii paşnici ai aceluiaş stat.

Aţi observat? „Amicul" B. Rosenberg ne-a şi convins că evreul Rotschild, despre care noi ştiam că e un soiu de putregaiu moral, e omul ideal care-şi împarte averea la săraci, pe când d. Hitler şi oamenii săi sunt nişte şarlatani. Dialogul se termină printr'o apostrofă oarecum violentă a lui Alfred Rosenberg (a nu se confunda cu Beno Rosenberg), care înfuriat de mustrările baronului îi aruncă epitetul „jidan murdar", ceeace face pe Rotschild să reflecteze tragic la soarta coreligionarilor săi: „Biet popor pribeag, ce soartă crudă ai avut..."

Mă limitez a culege din lucrarea lui Rosenberg-Monterosi pasagiile cele mai caracteristice în ce priveşte intenţia care l-a determinat s'o scrie, căci din punct de vedere literar e absolut nulă. Un galimathias enervant persistă de la prima până la ultima pagină, afară doar de locurile unde autorul proslăveşte înfrăţirea popoarelor prin intermediul agenţilor lui Israel sau unde terfeleşte în deplină luciditate stilistică existenţa conducătorilor din ţările cari n'au vrut să mai continue a da ospitalitate comunismului. Priviţi prin prisma aceasta, d-nii Mussolini şi Hitler se căesc amarnic, în vreme ce dictatorul roşu, Stalin, îşi face o pledoarie care nu seamănă deloc a căinţă. D. Hitler spune despre sine:

„Intrigantul de Iuda Alfred Rosenberg a venit să mă tenteze cu punga lui cu aur şi cu deşertăciunile politice, luându-mi liniştea şi farmecul naturii. Şi-a bătut joc de mine dându-mi atribuţiuni cari nu cadrează cu mentalitatea mea de zugrav".

Şi acum să vedeţi „căinţa" lui Stalin:

„Acum când m'am desmeticit — spune dânsul — îmi dau seama că eu şi supuşii mei nu suntem anticreştini, ci din contră, iubirea tovărăşească şi egalitatea dreptului la viaţă, desfiinţând puterea aurului care te subjugă şi ura între fraţi, sunt fapte cu adevărat creştineşti. Noi suntem numai anticlericali, căci aceşti mascaţi propoveduitori de pace şi iubirea aproapelui (clericii!), dacă nu-i desfiinţăm, ne-ar fi dus ţara la acelaş rezultat, ca şi clericii din fosta frumoasă Spanie şi Rusie ţaristă".

Deosebirea pe care autorul o face între termenii „anticreştin" şi „anticlerical" e fundamentală, când de fapt aceşti termeni exprimă noţiuni identice. Comuniştii — n'ar fi nevoe s'o mai spunem — fie că sunt anticreştini, fie că se intitulează anticlericali nu urmăresc decât o singură ţintă: anarhizarea maselor prin distrugerea religiei creştine. Dacă n'ar fi aşa, adică dacă „amicul" Rosenberg ar avea dreptate când îi conferă lui Stalin dreptul de-a fi anticlerical şi nu anticreştin, atunci cum se explică uluitoarele sacrilegii comise de bolşevicii din Rusia şi din Spania împotriva locaşurilor de închinăciune şi a obiectelor de cult şi de artă, creştine?

Evreii sunt atât de intenţionat orbi în acţiunile lor cu dedesubturi subversive încât uită să mai ţină seamă de unele elementare porunci ale logicei şi bunului simţ. Comerţul şi umanitarismul iudaic sunt două lucruri care nu au a face cu disciplina logică. Nu mai departe, acest Rosenberg B. — „amicul" pe care l-am trădat aici — uitând cât de mărunt este faţă de alte figuri din istoria corupţiei iudaice, se laudă în prefaţa lucrării amintite că a stat de vorbă cu toţi oamenii mari ai lumii (te pomeneşti că şi cu Hitler) şi că a ajuns la convingerea pe care o difuzează perfid, prin propria sa experienţă. Faţă de cele arătate mai sus şi faţă de auto-laudele ce şi le aduce, nu ne vom mai mira luând cunoştinţă de faptul că el, Beno Rosenberg din Galaţi, a compus un „imn al păcii universale", care „s'a cântat şi radiodifuzat pentru prima dată la Universitatea din Toulouse cu prilejul unei mari festivităţi universitare".

In ce constă „pacea" şi „adevărul" lui B. Rosenberg credem că am început a fi luminaţi din cele câteva citate extrase din lucrarea sa. Promitem cetitorilor — dacă bineînţeles conducerea lui Sfarmă-Piatră ne va îngădui să analizăm şi alte intenţiuni şi delicii din lucrarea acestui aureliu din provincie care, ca factor de descreştinare naţională şi creştină, este la înălţimea tuturor evreilor „geniali" de pe faţa pământului.

Dacă e trădare — zice-o lui Caragiale — s'o ştie şi el!

Pr. Teodor Iordache

CREŞTINISMUL
CA IDEAL DE REALIZARI
POLITICE ŞI SOCIALE

Filosoful spaniol Miguel de Unamuno în cunoscuta sa lucrare „Agonia Creştinismului" se împotriveşte oricărei acţiuni politice şi sociale a creştinismului. Pentru el, creştinismul este o doctrină de mortificare a trupului cu poftele sale şi de eliberare a spiritului din închisoarea provizorie în care e ţinut.

După el, misiunea Domnului Hristos n'a fost decât să aducă mesagiul sfânt al *Impărăţiei lui Dumnezeu*. Dar, această „Impărăţie" el o consideră cu totul altceva decât ceace ea trebue să fie în realitate, isgonind-o afară din lumea aceasta, pe temeiul cuvintelor Mântuitorului care zic: „Impărăţia mea nu e din lumea aceasta" (Ioan XVIII-36).

Şi, se străduieşte, să ne arate, prin o măestrită argumentare, cum că misiunea creştinismului nu e pentru lumea aceasta, ci, pentru cealaltă, cea „de dincolo".

„Ce-i acela creştinism social? Domnia socială a lui Iisus Hristos cu care Iezuiţii ne asurzesc urechile?" se întreabă el cu nedumerire („L'Agonie du Christianisme" Paris 1925 pag. 83).

Şi dacă e aşa, atunci ne explicăm astăzi, pentruce Spania, ţara lui scumpă, care „a înebunit", a prefăcut bisericile în ruguri, iar pe slujitorii lor în mucenici.

Dacă creştinismul nu aduce lumii nimic positiv pentru viaţă în ordinea socială, decât doar o simplă himeră pentru „mortificarea" suferinţelor de multe feluri ale mulţimii, se înţelege, că urmarea logică a acestei predici nu putea să fie, decât, ceeace astăzi se întâmplă în ţara lui Unamuno, în ochii ulmiţi a unei lumi întregi.

Domnul Nichifor Crainic în admirabilul număr din „Sfarmă Piatră" închinat „Spaniei care sufere" l-a găsit şi pe drept cuvânt, vinovat pe Unamuno de toată tragedia pe care ţara sa o trăeşte azi.

Noi ne propunem, prin buna voinţă a lui „Sfarmă Piatră", să discutăm această profundă erezie şi să o sfărâmăm în pulbere cu ciocanul năzdrăvan al bravului nostru erou legendar.

A contesta creştinismului dreptul de a milita pe terenul social şi a-i pretinde să se izoleze în latura sa mistică, este pur şi simplu ca şi a pretinde unui pom, să trăiască cu rădăcinile sale în aer. Este tot ce poate fi mai absurd ca înţelegere a doctrinei creştine. Căci, deşi creştinismul are evident latura sa mistică, care a dus la înalte speculaţii filosofice şi religioase neîntrecute până azi de o altă doctrină filosofică sau religioasă, are însă şi o pronunţată latură socială şi politică.

In esenţă menirea creştinismului în lume, nici nu poate fi alta, decât aceia, de a transforma societatea de aici după planul voinţei divine. Cu alte cuvinte, el urmăreşte îndumnezeirea societăţii şi a vieţii sociale pe care o duce obştea omenească.

Ba, ce e mai mult chiar, el condiţionează fericirea vieţii viitoare de felul înţelept sau neînţelept cum am întrebuinţat viaţa de aci.

Mântuitorul însuşi caută să dea o semnificaţie socială venirii sale în lume, care ne spune că a venit din dragoste să mântuiască această lume, să o desăvârşească.

Ce înseamnă a desăvârşi lumea, dacă n'ar cuprinde în întregime ceeace ea este în adevăr, parte materială şi spirituală.

Pentru aceia Mântuitorul nu se identifică nici cu prinţii, nici cu bogaţii, nici cu stăpânitorii lumii acesteia, nici chiar cu înţelepţii şi ştiutorii, ci se identifică cu imensitatea omenirii care sufere, cu cei săraci. Pentru Iisus săracul, hulitul, batjocoritul, împilatul, nedreptăţitul, bolnavul, însetatul şi flămândul, e fratele său.

Şi, lucrul acesta e bine de reţinut, căci creştinismul la partea muncitorului care răscumpără cu sudoare păcatul lui Adam şi a muncitoarei care nu cochetează ducând o viaţă de trândăvie şi senzualitate, ci răscumpărând păcatul Evei, muncind din greu, crescând copii la sân cu dragoste maternă.

Privit în această lumină creştinismul a avut totdeauna şi are şi astăzi de îndeplinit un rol social şi politic în lume.

Nu, nu, Creştinismul nu poate să renunţe la idealul său, de-a întemeia „Cetatea lui Dumnezeu" pe pământ, cum spunea fericitul Augustin. El ţine, să aducă pretutindeni, unde ajunge să strălucească razele sale un duh nou, duh de viaţă, duh de dragoste, pace şi bună înţelegere.

In ordinea muncei, a schimbului, a repartiţiei lucrurilor, a organizării vieţii familiare, şi obştesti, în cel al suferinţei, al bolilor fizice şi psihice a milei, a ocrotirii copiilor şi infirmilor, etc., etc., creştinismul are un cuvânt de spus, o faptă de realizat. Creştinismul în sine este un înalt sistem de realizări sociale şi economice, culturale şi religioase.

Este tocmai ceeace se încăpăţina Unamuno să nu vadă, şi care dacă vedea, putea fi un noroc al nenorocitei lui Spanii.

Problema mare care se pune e următoarea: dacă creştinismul este ceeace am spus că este, cine poate să-l facă faptă?

Pr. Petru Manole

Note, polemici, înfierări

Sărbătorirea d-lui Stelian Popescu

Se petrece în momentele acestea subt ochii noștri un fenomen moral sguduitor. Dintr'o margine la alta a țării, peste deosebirile mizerabile dintre români și peste teluricele și tristele noastre lașități din fiecare zi, se arcuește ca un curcubeu de înseninare un simțământ de grandioasă solidaritate națională.

Un om, d. Stelian Popescu, a împlinit de curând mulți ani de trudă în chinuitoarea meserie a scrisului zilnic și douăzeci de când conduce această uriașe turbină a conștiinței naționale, care e ziarul „Universul".

Este, intr'adevăr, acesta un mare eveniment ziaristic, dar țara a ținut să facă din el și o sărbătoare a ei. Din toate unghiurile ea s'a ridicat prin ce are mai bun și a cerut omului de exemplară destoinicie, de exemplară cinste profesională, de exemplar curaj moral, de exemplar devotament pentru patrie, să iasă din umbra discreției lui de totdeauna măcar pentru un ceas care să fie de bucurie unanimă românească.

D. Stelian Popescu va fi sărbătorit de toată suflarea acestei țări, dela vlădică până la opincă.

Ce albastră și simbolică frumusețe morală!

„Universul", dospitorul gândului românesc de peste cincizeci de ani, este în clipele acestea loc de înfrățire generală. In paginele lui veterane care au văzut adunându-se din bucăți istoria de o jumătate de secol a Regatului, se produce acum un unitar și emoționant proces de solidarizare românească.

Acesta este miracolul săvârșit de d. Stelian Popescu.

Cu o muncă fantastică și cu stăruința lui de fiecare clipă, omul acesta are meritul unic de a fi isbutit să scoată însfârșit țara de subt hipnoza Sărindarului și s'o întoarcă dela porțile Tel-Avivului acasă, la conștiința propriei sale misiuni istorice.

Este enorm lucru acesta.

Atâta reconfortantă unanimitate se vede rar, numai în momente mari și patetice.

Sfarmă Piatră, orgolios de a fi dat el semnalul acestei mărețe sărbătoriri, strigă în cor cu cei mai aleși fii ai acestui neam. Să trăiască Stelian Popescu! Să trăiască „Universul"!

Sfarmă Piatră

„Apărarea Națională" s'a supărat...

„Apărarea Națională" are poftă de vorbă.

„Apărarea Națională" în care revista noastră este împroșcată cu noroi de chiar d. Cuza-tânărul, iar d. Nichifor Crainic e atacat acolo sistematic și neghiobește și las de acelaș domn, are oerul să facă acum pe victima supărată pe „Sfarmă Piatră".

Puțin ne pasă nouă de „Apărarea" și de d. George Cuza... Dacă ar fi vorba numai de domnul acesta și de foaia sa bachantă nici n'am mai pierde vremea discutând.

Știm, însă, că dincolo de d. Georges și de sulioții lui e o întreagă lume național-creștină cinstită și neștiutoare, care vrea să fie lămurită:

1. Dacă d. A. C. Cuza a combătut, mă rog, vreodată francmasoneria? și dacă n'a combătut-o (bine înțeles, fără să-i atribuim vreun menajament de ordin familiar), a vizitat hrubele nocturne? Și dacă le-a vizitat, ce atitudine a găsit de cuviință să ia?

2. Când s'a înființat partidul național-creștin, s'a luat sau nu un angajament de onoare că un comunicat sau articol publicat în oficioasele noului partid va dezavua masoneria și o circulară va interzice masonilor să facă parte din partid? Unde e comunicatul? Unde e articolul? Cine le-a iscălit, cum se obligase, și când s'au dat? A trecut deatunci un an și jumătate și totuși o tăcere compact masonică s'a așezat peste angajamentele solemne.

3. D. Georges, Mitică sau Radu, cum îl mai chiamă, și fosta Ligă au dat sau nu cel mai nelimitat sprijin guvernului pur francmasonic Argetoianu-Iorga? A fost sau nu fructuos acest sprijin pe un plan universitar oarecare? S'a găsit sau nu că a fi acasă în loji e tot una cu a fi acasă în dreptul roman?

4. Ce meserie are d. Radu Lecca?

5. Ce rol a jucat d. Radu Lecca în timpul fuziunii partidului național-creștin?

6. Ce rol joacă d. Radu Lecca dela fuziune încoace în acelaș partid și mai ales intr'o anumită parte a lui?

După ce va afla răspuns la aceste întrebări, lumea naționalistă va mai formula și alte nedumeriri, căci — slavă Domnului! — are destule.

Ciuley achitat de masonerie

Aici nimeni nu are naivitatea să creadă că Liviu Ciuley va fi condamnat. Știm apoi că masoneria a lucrat atâta pentru trezorierul ei, încât nu mai rămâne nici o îndoială că armăsarul familiei Cristescu va fi re-

dat neintârziat ocupațiilor sale de alcov. Insuși d. procuror Benedict Stoenescu a afirmat lucrul acesta în ședință publică. Știm că francmasonul ing. Ciuley, a fost judecat pentru asasinarea Titei Cristescu încă de acum o lună de „juriul fratern" al lojii „Isis" de subt obediența Marei loji naționale din str. Câmpineanu 45 și ACHITAT. Și mai știm că procesul verbal al ședinței tribunalului masonic, împreună cu sentința achitatoare, se află în arhiva ordinului prezidat de fr.: C. Argetoianu.

De ce n'a făcut până acum justiția o descindere la hruba din str. Câmpineanu?

O greșală

Din articolul nostru de rândul trecut în care recapitulam anchetele antimasonice ale acestei reviste, printr'o regretabilă greșală de corectură au rămas afară din pagină câteva rânduri în care era vorba de d. profesor univ. D. Boroianu.

D. prof. Boroianu a fost printre cei dintâi dintre oamenii noștri de cultură care s'au pronunțat în aceste pagini categoric contra francmasoneriei.

Ii mulțumim din nou pentru răspunsul d-sale și-l asigurăm de cele mai alese sentimente ale noastre.

N. Iorga și Sfarmă Piatră

Noi cu d. N. Iorga ne-am înțeles întotdeauna bine. Ne-am apropiat de dânsul cu respectul cuvenit marilor personalități, l-am salutat, l-am privit atent și-am trecut înainte fără să-l înjurăm vreodată trivial ca d. Tudor Arghezi.

Am avut firește, și noi câte ceva de zis împotriva fostului nostru apostol. Deseori i-am reproșat, de pildă, că

scria la „Dimineața" și că, după ce venea dela Sorbona, da dosu'n Sărindar ca să întingă în aceeași călimară cu Kalman Blumenfeld la „Adevărul". D. Iorga ne-a ascultat, fiindcă aveam dreptate, și n'a mai scris la „Dimineața", iar noi am fost încântați.

Altă dată l-am surprins pe d. profesor complăcându-se în elogiile unui puturos de ovrei, fost coleg al său de redacție, și, firește, ne-am supărat. Era dreptul nostru să ne supărăm. In revista „Cuget Clar" d-sa ne-a răspuns apoi plângându-se că Sfarmă Piatră nu-i înțelege bătrânețele. Noi am recunoscut cavalerește că lucrul acesta este adevărat. Am spus: da, domnule, este așa. Nu vă mai înțelegem bătrânețele — și știți de ce? Fiindcă în ultima vreme au fost scrise în jargon dela dreapta spre stânga!

Vrând să nu rămânem datori nici chiar d-lui profesor cât e dânsul de Iorga, am dat acest răspuns subțire și am considerat totodată polemica încheiată aci, în bună cuviință, rămânând ca, după înapoierea marelui nostru istoric dela congresul de bizantinologie de la Roma, să împăcăm definitiv lucrurile printr'un articol elogios, cum știm că îi place dânsului...

Vedem, însă, cu surprindere că între Sfarmă Piatră și d. Iorga a sărit la un moment dat din bac un redactor anonim al „Neamului Românesc" care vrea să strice totul înjurându-ne.

Anonimul dela „Neamul" vrea să se războiască acuma cu noi...

Regretăm, dar nu putem.

Noi, de acolo, să se știe odată pentru totdeauna, numai cu d. profesor discutăm!

D. N. Iorga huligan

● *„Adevărul scrie că aș fi declarat unui deputat liberal — pe care desigur că-l poate numi — că așteptam Miercuri seara telegrama „foarte interesantă", despre fluierarea d-lui Tache Ionescu la Iași.*

Perfect adevărat. Rugasem pe un jidan de-acolo, un mezin de-al Honigmanilor, să-mi facă această îndatorire, știind că jidanii din Iași tot nu sunt așa de stupid și de grosolan mincinoși ca acei din București.

N. IORGA
(Neamul Românesc No. 18/1908)

● *Altă greșală de tipar, cu înțeles: ziarul „Deverul"...*

N. IORGA
(Neamul Românesc No. 16 1908

Iudaizarea Operei Române

Opera „română" a încetat de a mai fi românească, deși statul român îi acordă o subvenție fantastică de 25 milioane lei și primăria una de 3 milioane lei anual.

S'ar putea menține titulatura de operă română, doar pentru faptul că se mai cântă acolo românește.

Stăpânii reali ai operei române sunt jidanii, Steiner, Algazi, Leon Blum, Rozenștek, Babad Eug., Arati, Belu Iankel și alte dihănii izraelite.

D. Ionel Perlea, directorul muzical, e omul de pae, după care ovreii operează ca la comunitate.

O dovadă complectă de iudaizare a operei românei e aceia că, în toate sărbătorile creștine, fără excepție, corul care e în componența lui cu mai mult de 50% evreesc, este adus la repetiție.

Zilele trecute însă fiind sărbători mozaice, Iom Kipur, corul operei n'a făcut repetiție pentrucă d-nii jidani au fost în sărbătoare.

Cântărețele și cântăreții noștri creștini sunt indignați de acest procedeu talmudic.

Atragem atențiunea d-lui ministru al artelor, Victor Iamandi, să cheme conducerea operei la realitatea românească.

Tizul...

Imi pare rău că va trebui să supăr un om de treabă și de mare merit literar, dar atmosfera aceasta sufocantă dela Curtea cu juri, mă determină să arăt din nou că eu, Al. Gregorian, avocat, directorul revistei Sfarmă Piatră, nu am absolut niciun fel de legături de rudenie cu familia Ionescu - Gregorian din procesul Liviu Ciuley.

Un voiajor rotaryan

Organizația submasonică a „Rotary-clubului" din România a ținut în acest an câteva congrese în vederea reorganizării cadrelor. „*Sfarmă Piatră*" a vorbit la timp despre ele, publicând listele tuturor participanților la adunări și la banchete.

Conducerea internațională a lojilor rotaryene, cărei i s'au trimis rapoarte voluminoase despre acțiunea organizațiilor din districtul România, a decis să inspecteze în cursul lunei Octombrie toate nucleele din țara noastră. In acest scop a sosit astăzi în Capitală fr.: R. I. Manier, președintele „International Rotary-Clubului".

Oaspetele a fost întâmpinat la gară de d-nii ing. Penescu-Kertsch, Stavri Cunescu, director în ministerul muncii și alți frați rotaryeni din București.

Abonamente la

„Sfarmă - Piatră"

Lei 300 pe an, 175 pe 6 luni

Anul II, Nr. 45 LEI 6 Joi 1 Octomvrie 1936

Sfarmă ✠ Piatră

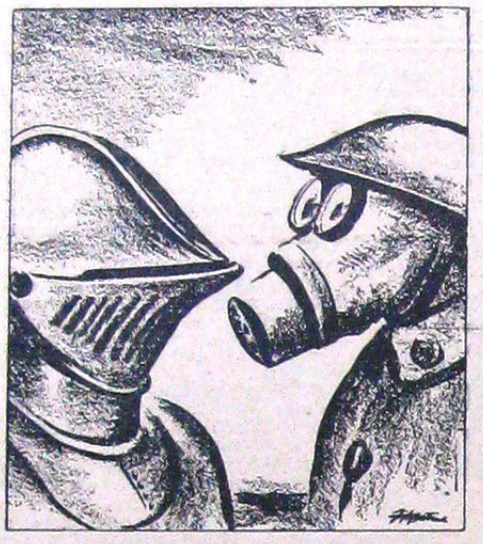

In evul mediu și acum...

(St. Louis Post Dispatch, USA.)

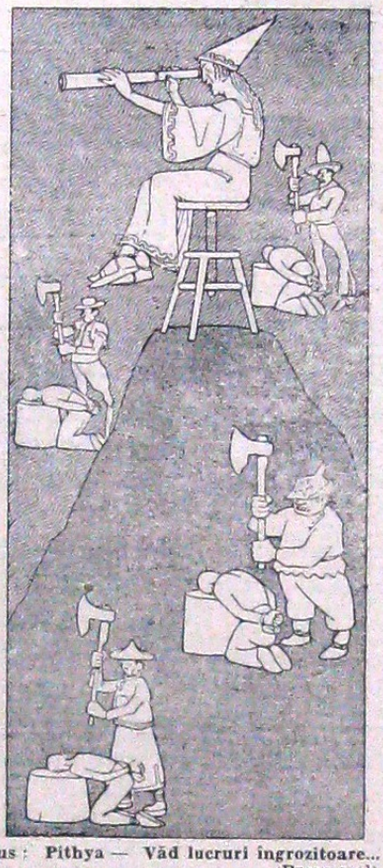

Sus: Pithya — Văd lucruri îngrozitoare...
(Brennesel)

Jos: Politica struțului la Geneva. (Kladderadatsch)

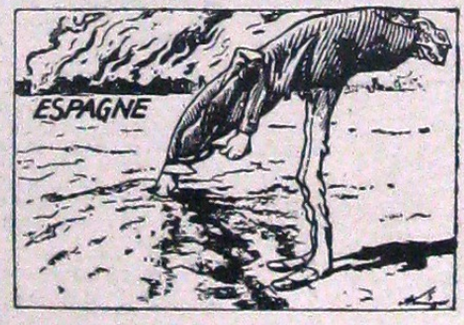

NEGUSUL LA LONDRA

N'aveți nevoe de un om ?

(Guerin Meschino)

— Tovarăși, așadar suntem cu toții de acord să înlăturăm pe dezidenți !

(Guerin Meschino.)

COMPLOTURILE BOLȘEVICE

Bolșevicul (in fața oglinzii): — Așa vrea să mă suprime !...

(Guerin Meschino)

Punga sau viața !

(Je suis partout)

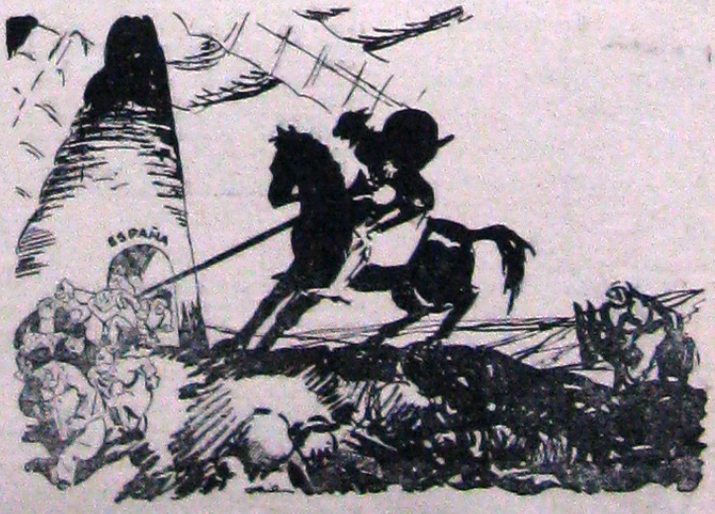

Șoarecii părăsesc moara

(Je suis partout)

TIPOGRAFIA ZIARULUI „UNIVERSUL", BUCUREȘTI, STRADA BREZOIANU, 23—25